

Jaarverslag 2025

Clëntenraad Sociaal Domein

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Doelstelling	4
3. Werkwijze	4
4. Onderwerpen en adviezen	5
5. Deskundigheidsbevordering	6
6. Werkbezoeken	6
7. Overige activiteiten	6
8. Evaluatie 2025	8
9. Werkplan 2026	10
10. Nawoord	12

Bijlagen

1. Rooster van aan- en aftreden leden CRSD.....	13
2. Advies over Buurtontwikkeling.....	14
3. Advies over Ontwikkelagenda Koers Sociaal 2040	19
4. Advies over Uitvoeringsprogramma Inclusief samenleven.....	22
5. Advies over Bewonersparticipatie bij opvangvoorzieningen.....	25
6. Verkiezingsmanifest CRSD 2026 -2030	28
7. Advies over Visie op Eindhovense Bibliotheken 2027 -2032	37
8. Advies over Mobiliteit en Verkeerscirculatieplan	41
9. Advies over Meedoenbijdrage.....	44
10. Advies over Verhuisprimaat in de Wmo.....	46
11. Advies over Transformatieprogramma sociaal domein.....	52
12. Advies over Aanpak voortijdig schoolverlaten.....	55
13. Advies over Noodsteunpunten bij crisissen	57
14. Advies over Toezicht en kwaliteit.....	59
15. Advies over Financieel zeker bestaan.....	62
16. Advies over Digitaal parkeren	66
17. Advies over Enquête digitaal parkeren	69
18. Advies over Strategisch beleidsplan Ergon.....	71
19. Advies over Inclusie en ruimtelijk domein.....	76
20. Advies over Overschrijding reactietermijnen	78

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2025 van de Cliëntenraad Sociaal Domein (CRSD) van de gemeente Eindhoven. We blikken hierbij terug op het jaar 2025 en kijken tevens vooruit naar de belangrijke thema's voor de komende periode.

Als wij ons werk van het afgelopen jaar overzien, zijn wij trots op de hoeveelheid werk die wij gezamenlijk hebben verricht: 18 uitgebrachte adviezen en een verkiezingsmanifest en behoefte van de gemeenteraadsverkiezing in 2026.

De onderwerpen liepen uiteen van heel abstract (bijvoorbeeld Koers Sociaal [2]040) tot heel concreet (bijvoorbeeld Meedoen-bijdrage). De meeste adviezen gingen over het sociaal domein, maar er waren ook adviezen die betrekking hadden op het fysiek domein (bijvoorbeeld digitaal parkeren), het veiligheidsdomein (noodsteunpunten bij crises), het domein van economie en cultuur (bijvoorbeeld bibliotheek) en onderwerpen die alle domeinen bestrijken zoals de LIA (Lokale Inclusie Agenda).

Een paar memorabele zaken die we verder noemen, zijn drie nieuwe leden die in januari ons werk kwamen versterken, de groepscoach die in februari haar werk succesvol afrondde en een interim ambtelijk secretaris die in korte tijd een aantal knelpunten voortvarend heeft aangepakt.

Het sociaal domein betreft de leefwereld (o.a. samenleven van mensen in buurten) tot en met de systeemwereld (o.a. wetten, regelingen en voorzieningen) en een complexe samenhang daartussen. Voor nieuwe leden van de CRSD duurt het een hele tijd voordat zij het gevoel hebben hier enig grip op te hebben. Om dit proces te versnellen hebben we in eind 2025 een zogenoemde CRSD-academie opgezet alle leden te scholen en nieuwe leden in te werken.

Hardnekkig bleef ook dit jaar het veel te laat of soms zelfs niet reageren door de gemeente op een groot aantal adviezen van de CRSD. Soms kwam er geen reactie op adviezen waar het college zelf om verzocht had. We hebben al deze tekortkomingen in een brandbrief aan de wethouder op een rij gezet, waarna hij samen met het management maatregelen heeft genomen om dit in 2026 niet meer te laten gebeuren.

Wij vertrouwen erop dat een en ander merkbaar zal zijn vanaf 2026. In combinatie met de inzet van een nieuwe ambtelijk secretaris gaan we ervan uit dat we in 2026 weer constructief met elkaar verder komen.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

© CRSD Eindhoven, februari 2026

Leden van de cliëntenraad zijn Hans Schalkwijk, Erik de Ridder, Sito Panchoe, Diane van de Mortel, Martien Asveld, Sylvia Kwartan, Thijs Arnts, Simon de Waal, Richard Witvoet, Sabine Gijzen, Angela van de Moosdijk, Ethan Weisterkamp en Willy Boets-Hollander

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Ingeborg Roy

Cliëntenraad Sociaal Domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Doelstelling

De CRSD adviseert -gevraagd en ongevraagd- het gemeentebestuur over het beleid in het sociaal domein van Eindhoven. De cliëntenraad adviseert vanuit het cliëntperspectief over visie, beleid en uitvoering ten aanzien van het brede sociaal domein. Dit omvat ook de beleidsterreinen gezondheid, arbeid, onderwijs en wonen. In het kader van advisering over de stads brede inclusie-agenda, adviseren wij ook op onderwerpen binnen het fysiek domein, bijvoorbeeld met betrekking tot toegankelijkheid en mobiliteit.

Samenstelling

De cliëntenraad moet, conform de Nadere Regeling Sociaal Domein van de gemeente Eindhoven, bestaan uit minimaal twaalf en maximaal vijftien leden. Alle leden moeten woonachtig zijn in Eindhoven en minimaal 80% van de leden moet ervaringsdeskundige zijn als het gaat om het gebruik maken van sociale voorzieningen in Eindhoven. De benoemings- en ontslagprocedure is geregeld in het Huishoudelijk Reglement van de cliëntenraad.

Op 1 januari 2025 bestond de cliëntenraad uit de volgende veertien personen: Sito Panchoe, Hans Schalkwijk, Erik de Ridder, Diane van de Mortel, Martien Asveld, Sylvia Kwartan, Thijs Arnts, Simon de Waal, Richard Witvoet, Loubna Bakra, Sabine Gijzen, Angela van de Moosdijk, Ethan Weisterkamp, en Willy Boets-Hollander. In bijlage 1 is een specificatie opgenomen van alle benoemingen en mutaties van de leden.

De cliëntenraad werd ook in 2025 ondersteund door onafhankelijk voorzitter Ab Czech. Secretaris tot maart 2025 was Hanneke Busscher -Slob. In verband met haar vertrek bij de gemeente werd Annemiek Schulten benoemd als tijdelijk ambtelijk secretaris voor de periode van april tot december. In november 2025 werd (na sollicitatieprocedure) Ingeborg Roy met ingang van februari 2026 benoemd als nieuwe secretaris.

Werkwijze en samenstelling werkgroepen

De cliëntenraad kende twee inhoudelijke werkgroepen en twee specifieke werkgroepen, te weten: de werkgroep Jeugd & Participatie, de werkgroep Wmo, de werkgroep Communicatie en de werkgroep CRSD-academie.

De werkgroepen Wmo en J&P hebben een door de leden gekozen voorzitter. De notulen worden gemaakt door de ambtelijk secretaris. De werkgroepen worden in adviserende zin ondersteund door de voorzitter van de cliëntenraad en secretariael ondersteund door de ambtelijk secretaris. De CRSD komt wekelijks in vergadering bijeen; beurtelings plenair en in werkgroepverband.

De werkgroepen houden de cliëntenraad op de hoogte van de voortgang van de werkzaamheden en de inhoudelijke ontwikkelingen. Preadviezen worden opgesteld in de werkgroepen waarna ze ter bespreking en vaststelling worden geagendeerd in de cliëntenraad.

De samenstelling van de werkgroepen in 2025 was als volgt:

- **Werkgroep Wmo:** Sabine Gijzen (voorzitter), Hans Schalkwijk, Erik de Ridder, Simon de Waal, Martien Asveld, Willy Boets-Hollander, Hanneke Busscher-Slob en nadien Annemiek Schulten (secretariële ondersteuning), Ab Czech (adviseur).
- **Werkgroep Jeugd & Participatie:** Thijs Arnts (voorzitter), Sylvia Kwartan, Richard Witvoet, Loubna Bakra, Sito Panchoe, Diane van de Mortel, Angela van de Moosdijk, Ethan Weisterkamp, Hanneke Busscher-Slob en nadien Annemiek Scholten (secretariële ondersteuning), Ab Czech (adviseur)

- **Werkgroep Communicatie:** Simon de Waal (voorzitter), Thijs Arnts, Diane van de Mortel, Willy Boets-Hollander
- **Werkgroep CRSD-Academie:** Sylvia Kwartan, Willy Boets-Hollander en Ab Czech

Besproken onderwerpen en uitgebrachte adviezen

Korte terugblik op de onderwerpen en adviezen van 2025:

- **Er liepen nog een aantal dossiers door uit 2024 over de onderwerpen:** normenkader begeleiding, normenkader huishoudelijk ondersteuning, toezicht en kwaliteit sociaal domein, second opinion, ict, OCO, ijsvrije blindegeleidebanen, vrijwilligersbeleid en samenwonen op proef.
- **Nieuwe dossiers in 2025 gingen over:** ontwikkelagenda koers (2)040, prismaat verhuizen in de Wmo, taxibus, uitvoeringsprogramma inclusief samenleven 2025 -2026, buurtontmoeting, cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd, bewonersparticipatie bij opvangvoorzieningen, visie op bibliotheek Eindhoven 2026 - 2035, digitale parkeerkaart, meedoen-bijdrage, mobiliteit en verkeerscirculatieplan, transformatieprogramma uitwerking koers (2)040, toegankelijkheid MKB, aanpak voortijdig schoolverlaten 2026 - 2030, realisatie noodsteunpunten, financieel-zeker bestaan, uitblijven bestuurlijke en ambtelijke reacties op talloze adviezen, advisering over sociale aspecten in het fysieke domein.
- **Overige onderwerpen in 2025 waren o.a.:** verkiezingsmanifest t.b.v. gemeenteraadsverkiezingen 2026, overleg wethouder, overleg nieuw sectorhoofd, nieuwe ambtelijk secretaris, afronding coachingstraject, jaarverslag 2024, invulling vacatures, nieuwe werkgroep CRSD-academie, ambtelijke ondersteuning, nieuwe laptops, ED-abonnement, bestedingsplan CRSD 2026, vergaderschema 2026, evaluatie 2025 en jaarafsluiting in december.

De cliëntenraad werd door ambtenaren regelmatig formeel en informeel om mondeling en schriftelijke advies gevraagd. Daarnaast heeft de cliëntenraad ook over een aantal onderwerpen zowel gevraagd als ongevraagd advies aan het gemeentebestuur uitgebracht. In 2025 heeft de cliëntenraad in totaal achttien adviezen uitgebracht. Deze adviezen zijn integraal opgenomen in de bijlage.

De adviezen zijn onderverdeeld in adviezen voor college + gemeenteraad (veelal raadsvoorstellen), adviezen voor het college (veelal uitvoeringsprogramma's), adviezen voor de wethouder (veelal proceskwesties) en adviezen voor ambtenaren (diverse onderwerpen). Het betrof de volgende dossiers:

Adviezen voor college en gemeenteraad

- Gevraagd advies over buurtontmoeting (4 feb 2025)
- Gevraagd advies over bewonersparticipatie bij opvangvoorzieningen (25 mrt 2025)
- Ongevraagd advies verkiezingsmanifest van de CRSD (22 april 2025)
- Ongevraagd advies over digitale parkeerkaart (13 mei 2025)
- Gevraagd advies over visie op Eindhovense bibliotheken 2025 – 2035 (13 mei 2025)
- Ongevraagd advies over mobiliteit en verkeerscirculatieplan (24 juni 2025)
- Gevraagd advies over strategisch beleidsplan Ergon 2026 – 2032 (24 nov 2025)

Adviezen voor college

- Gevraagd advies over ontwikkelagenda koers sociaal (25 feb 2025)
- Gevraagd advies over uitvoeringsprogramma inclusief samenleven (11 mrt 2025)

- Ongevraagd advies over meedoen-bijdrage (24 juni 2025)
- Gevraagd advies over transformatie-programma (7 okt 2025)
- Gevraagd advies over aanpak voortijdig schoolverlaten (7 okt 2025)
- Gevraagd advies over toezicht en kwaliteit (21 okt 2025)
- Gevraagd advies over financieel zeker bestaan (28 okt 2025)

Adviezen voor de wethouder

- Gevraagd advies over inclusie en ruimtelijk domein (9 dec 2025)
- Gevraagd advies over overschrijding reactietermijnen (9 dec 2025)

Adviezen voor ambtenaren

- Gevraagd advies over verhuisprimaat in de Wmo (23 sept 2025)
- Gevraagd advies over noodsteunpunten bij crisissen (7 okt 2025)
- Ongevraagd ambtelijk advies over digitaal parkeren (28 okt 2025)
- Gevraagd advies over gebruikers enquête (28 oktober 2025)
- Ongevraagd advies over OCO (nov 2025)
- Gevraagd advies over CEO (nov 2025)

Deskundigheidsbevordering

De cliëntenraad wil graag investeren in kennis en kunde door deskundigheidsbevordering van de individuele leden én van de groep. De volgende activiteiten zijn in 2025 ondernomen:

- Bijeenkomsten/lezingen/congressen/symposia
- Gemeentelijke werksessies
- Individuele coaching
- Groepscoaching

Bijeenkomsten/lezingen/congressen/symposia

Koepel adviesradenbijeenkomsten: Inzicht in de Wmo, cliëntervaringsonderzoeken, ledenontmoeting, het functioneren als adviesraadslid, Adviseren met impact, Zorgtestament voor mensen met een beperking

Gemeentelijke werksessies

Inclusief samenleven, HOV4 sessie, verkeerscirculatieplan en verbeterplan ring, presentatie trendboek, presentatie stadsdoelen (doelen Eindhoven in de toekomst), evaluatie inclusie-agenda, presentatie van ambtenaren over OCO, Koers (2)040, parkeerbeleid, handboek toegankelijkheid, CEO en OCO.

Individuele coaching

Eén van de leden heeft gebruik gemaakt van de aan de cliëntenraad geboden individuele ondersteuning door een coach. Met een coach werd gewerkt aan het vergroten van het zelfvertrouwen en de sociale vaardigheden ten behoeve van het functioneren in de CRSD.

Groepscoaching

De CRSD besloot in september 2024 om een groepscoach (Marijke Scheenloop) een aantal bijeenkomsten te laten bijwonen en feedback te laten geven. Dit met doel om alle (nieuwe) leden voldoende de ruimte te geven om inbreng te hebben en de sfeer te verbeteren. Dit proces is in februari 2025 succesvol afgerond.

Werkbezoeken

Om tot goede adviezen te komen heeft de cliëntenraad veelvuldig contact met gebruikers van sociale voorzieningen, het werkveld, belangenorganisaties en andere cliëntorganisaties.

De cliëntenraad heeft in 2025 met de volgende organisaties overleg c.q. contact gehad:

- Met acht politieke partijen is overleg geweest over het verkiezingsmanifest.
- Met Eindhoven Toegankelijk! heeft afstemming plaatsgevonden over inclusie-onderwerpen.
- Met GGzE, WIJindhoven, FNV, Ergon, Veiligheidsregio, Platform Verstandelijk Gehandicapten voor de regio ZO Brabant, Regionaal Platform Sleutel tot wonen, Oudervereniging Kans-plus (voor mensen met een verstandelijke beperking).

Evaluatie 2025

No	Onderwerp		Opmerkingen	Aandachtspunten
1.	Kwaliteit van onze adviezen	8	Adviezen hebben goede kwaliteit	Handhaven
2.	Effect van onze adviezen	7	Is moeilijk te beoordelen Onduidelijk of ons advies altijd serieus wordt genomen Soms erg lange looptijden en erg trage of geen beantwoording	Brief in december naar de wethouder verzonden i.v.m. uitblijven van veel reacties
3.	Sfeer in de cliëntenraad	7	Sfeer is prettig en is verbeterd mede door coaching Te volle agenda Te veel uitweiden en uitlopen	Minder volle agenda en betere vergaderdiscipline
4.	Werkwijze van de cliëntenraad	7	Tijd soms te kort Meer werkbezoeken plannen Soms niet alles duidelijk besloten	Minder volle agenda Meer werkbezoeken Duidelijke besluiten
5.	Deskundigheid cliëntenraad	6,5	Meer elkaar deskundig maken Goed dat er een CRSD-academie is Ervaringsdeskundige op gebied jeugd(zorg) zou goed zijn	CRSD-academie start in jan 2026 Werving nieuwe leden in mei 2026
6.	Eigen functioneren	7	Persoonlijke omstandigheden belemmeren soms functioneren Duurt een hele tijd voordat men alles begrijpt en overziet	Aandacht voor inwerken Scholing m.b.t. sociaal domein
7.	Ondersteuning door de voorzitter	8	Zeer ervaren en vakkundig Goede redactie van de adviezen Soms onduidelijke afspraken en soms stukken te laat Mag strakker voorzitten	Duidelijke afspraken maken. Tijdig aanleveren van stukken. Strakker voorzitten
8.	Ondersteuning door de secretaris	8	Heeft als interim haar werk prima gedaan met kordate afwerking, goede ondersteuning en uitstekende notulen.	We zullen haar missen!
9.	Facilitering: vergoeding, laptop, vergaderlocatie, scholing enz.	7	ICT en ED waren de pijnpunten.	ICT en ED afspraken zijn nu wel duidelijk, maar zijn nog niet gerealiseerd
10.	Samenwerking met ambtenaren	7	Is iets beter geworden Moeten veel sneller reageren	Brief in december naar de wethouder

			CRSD moet beter en vroeger in beeld komen Bij een enkele ambtenaar twijfel of CRSD serieus wordt genomen	verzonden i.v.m. uitblijven van veel reacties
11.	Overleg met wethouder(s)	7	Is beter geworden	Handhaven
12.	Contact met andere organisaties	6	Te weinig contacten, moet beter	In werkgroepen plan voor 2026 maken
13.	Overige opmerkingen		Bij presentaties uitsluitend na afloop vragen stellen	Gaan we doen

Werkplan 2026

Organisatie	Reguliere onderwerpen	Prioriteit voor 2026
Werkgroep Wmo	<ul style="list-style-type: none"> • VN-verdrag (Wmo-aspecten) • LIA (Lokale inclusie agenda) • OCO • CEO • Wijkgericht werken • Basisdagbesteding • Mantelzorg • Wmo-begeleiding • Wmo huishoudelijke hulp • Wmo-hulpmiddelen • Wmo-vervoer • Verwarde personen • Maatschappelijke opvang • Beschermd wonen • Mobiliteit/toegankelijkheid • Geweld in afhankelijkheidsrelaties • Advisering ruimtelijk domein voor wat betreft inclusie 	<ul style="list-style-type: none"> • VN-verdrag/met name mobiliteit • Ouderenbeleid • Verward/onbegrepen gedrag • OCO • Meer betrekken doelgroepen (o.a. ouderenorganisaties en OCO-organisaties) • Meer werkbezoeken (o.a. dagbesteding en bibliotheek)
Werkgroep J&P	<ul style="list-style-type: none"> • VN-verdrag (Onderwijs, arbeid en armoede aspecten) • Lokaal jeugdbeleid • Jeugdhulp/jeugdzorg • Gezondheidsbeleid • Vernieuwing (jeugd)psychiatrie • LEA (lokale educatieve agenda) • Opvoedondersteuning • Voortijdig schoolverlaten • Volwasseneneducatie • Laaggeletterdheid • Inburgering • Armoedebeleid • Schuldhulpverlening • Participatiebedrijf • Bijstandsuitkeringen en bijzondere vergoedingen • Vernieuwing Participatiewet 	<ul style="list-style-type: none"> • VN-verdrag/met name armoede • Jeugdzorg in de regio • Vereenvoudiging sociaal domein • Psychiatrie in de wijk • Meer betrekken doelgroepen (Cliëntenraad GGzE) • Meer werkbezoeken (Springplank 040, AZC, Jeugdzorg)
Werkgroep Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Onderhouden website • Onderhouden Facebook 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen folder
Werkgroep CRSD-academie	<ul style="list-style-type: none"> • Bijscholing • Informatie • Discussie 	<ul style="list-style-type: none"> • Ethiek en AI in het sociale domein • Wetgeving (Wmo, JW, PW enz.) • Gemeentelijke organisatie

		<ul style="list-style-type: none"> • Opvoeden in moderne tijden • Polarisatie
CRSD algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Wmo-beleid • Jeugd- en onderwijsbeleid • Participatie- en armoedebeleid • VN-verdrag (gehele programma) • OCO (voor alle werksoorten) • Inkoop- en subsidiebeleid • Diversiteit en inclusie • Beleid sociaal domein • Uitwerking collegeprogramma's 	<ul style="list-style-type: none"> • VN-verdrag/LIA • Toezicht op kwaliteit • Input leveren aan nieuw collegeprogramma 2026 – 2030

Nawoord

Gemeenten zijn nu ruim tien jaar verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet. Landelijke evaluatierapporten laten zien dat de doelstellingen van deze operatie nog niet bereikt zijn. Voor de beoogde inhoudelijke transformatie moeten nog heel wat stappen gezet worden.

Gemeenten hebben hun handen vol gehad aan het eigen maken van de complexe materie, het (moeizaam) regionaal samenwerken, het werken met arbeidsintensieve inkoopprocessen en het passen en meten om binnen de begrotingskaders te blijven.

Er zijn inmiddels veel evaluatierapporten verschenen over de (onbedoeld nadelige) effecten van de wetgeving in het sociaal domein. Op basis daarvan heeft de rijksoverheid de nodige wetsaanpassingen aangekondigd op het terrein van de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet.

Bij de Jeugdwet gaat het onder meer om de zogenoemde Hervormingsagenda Jeugd en met name ook over de beperkte financiering. Bij de Participatiewet gaat het om de aanpassingen van het sanctiebeleid, de complexe inrichting en de verruiming van de gemeentelijke beleidsvrijheid. Bij de Wmo gaat het over de houdbaarheid van deze wet in relatie tot de beschikbare financiën en de ongelijkheid tussen de verschillende gemeenten.

Afgelopen twee jaar is er op landelijk niveau stagnatie geweest vanwege de politieke situatie. In 2026 treden een nieuw kabinet en nieuwe colleges van burgemeester en wethouders aan.

Wij hopen dat zij het sociaal domein een warm hart toedragen; werk maken van noodzakelijke vernieuwingen, inzetten op kwaliteit en (niet onbelangrijk) voldoende financiën beschikbaar stellen om het werk goed uit te kunnen voeren.

Evenals voorgaande jaren zullen wij mede zorgen voor constructieve samenwerking en bruikbare adviezen vanuit het cliëntenperspectief.

Bijlage 1: Benoeming en mutaties leden van de cliëntenraad

Op 1 januari 2025 waren de onderstaande personen lid van de cliëntenraad

Nr.	Naam	1 ^{ste} termijn Startdatum	2 ^{de} termijn Startdatum	3 ^{de} termijn Startdatum
1	Sito Panchoe	Maart 2017	Maart 2021	Maart 2025
2	Hans Schalkwijk	Maart 2019	Maart 2023	
3	Erik de Ridder	Maart 2019	Maart 2023	
4	Diane van de Mortel	Maart 2019	Maart 2023	
5	Martien Asveld	Januari 2020	Januari 2024	
6	Sylvia Kwartan	Januari 2020	Januari 2024	
7	Thijs Arnts	Januari 2020	Januari 2024	
8	Simon de Waal	Maart 2021	Maart 2025	
9	Sabine Gijzen	Februari 2023		
10	Loubna Bakra	Februari 2023		
11	Richard Witvoet	Februari 2023		
12	Ethan Weisterkamp	Januari 2025		
13	Angela Senders van de Moosdijk	Januari 2025		
14	Willy Boets-Hollander	Januari 2025		

In de loop van 2025 heeft de volgende mutatie plaatsgevonden:

Nr.	Naam	Met ingang van	Reden
1	Loubna Bakra	1 maart 2025	Gestopt vanwege arbeid

In november 2024 hebben we wervingsadvertenties geplaatst in het Eindhovens Dagblad en in Groot Eindhoven. Uit de reacties daarop hebben we eind december 2024 drie nieuwe leden kunnen benoemen met ingang van 1 januari 2025, dat zijn: Ethan Weisterkamp, Angela van de Moosdijk en Willy Boets-Hollander.

Eind 2025 telden wij aldus dertien leden. Inmiddels hebben twee leden aangegeven in de zomer van 2026 te zullen stoppen. In mei 2026 zal de CRSD een werving opzetten met als doel dat maximaal vier nieuwe leden op 1 september 2026 kunnen instromen.

Bijlage 2

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over de beleidsnota over buurtontwikkeling “Verbinding maak je samen”

Datum : 4 februari 2025

Inleiding

De sociale cohesie van Eindhoven scoort laag. Het cijfer is nu nog net een voldoende, maar de gemeente verwacht door de toename van inwoners en de ontwikkeling naar meer diversiteit in onze stad, dat de sociale cohesie onder druk komt te staan. Ook wordt verwacht dat de verschillen tussen inwoners gaan toenemen en daarmee kansengelijkheid onder druk komt te staan. Daarnaast ziet men in de inwonersenquête dat sinds 2022 er een stijging is van het aantal inwoners dat een beperkt netwerk ervaart.

Je ‘sociaal kapitaal’ (wie je kent en in hoeverre je beschikt over netwerken die steun en hulp kunnen bieden) is een belangrijke hulpbron die mede bepaalt welke kansen je hebt en krijgt in het leven. Mensen kennen doet er dus toe. Het bevorderen van sociale cohesie is dan ook een belangrijke opgave, zoals beschreven in de visie 'Eindhoven Goed voor Elkaar' en de Koers Sociaal (2)040.

Bij de totstandkoming van het beleid Buurtontmoeting is er gebruik gemaakt van bestaande beleidsdocumenten, zodat wordt voortgebouwd op, of richting- en uitvoering wordt gegeven aan bestaande visies en ambities. Te denken valt aan de omgevingsvisie, het beleidsplan Inclusief Samenleven, de leidraad openbare ruimte en vastgoed en het uitvoeringsprogramma vrijwillige inzet ‘Vrijwillig voor Elkaar’. Maar het raakt ook de lopende ontwikkelingen, zoals die van de bibliotopen en met bestaande plekken, zoals de plekken waar basisdagbesteding wordt aangeboden.

Een en ander wordt uiteindelijk vertaald naar stadsdeel-, buurt- en wijkniveau, omdat de ontwikkeling van de stad gevolgen heeft op verschillende niveaus en de manier waarop inwoners elkaar ontmoeten in hun leefomgeving.

Inhoud van de nota

Ontmoetingsplekken bieden de mogelijkheid het sociale netwerk van inwoners te vergroten en versterken. Het sociale netwerk van een persoon en de hulpbronnen die dat netwerk biedt, vormt het sociaal kapitaal van een persoon. Bonding, bridging en linking zijn vormen van sociaal kapitaal. Het zijn manieren waarop mensen hulpbronnen in hun omgeving kunnen aanboren:

- *Bonding* is de verbinding tussen mensen die elkaar herkennen, het gaat om mensen die zich tot eenzelfde groep rekenen.
- *Bridging* gaat over het contact en relaties tussen mensen die zich niet tot dezelfde groep rekenen.
- *Linking* ontstaat als mensen meedoen aan de samenleving en over de vaardigheden beschikken om hun weg te vinden binnen instituties en systemen.

Alle vormen zijn nodig om de sociale cohesie te versterken. Een stevige bonding is een voorwaarde voor bridging. Vanuit de zekerheid van het ergens bij horen en thuis voelen lukt het beter om in contact te komen met mensen buiten de eigen groep.

De waarde van ontmoeting en ontmoetingsplekken wordt door inwoners zelf gecreëerd, maar daar is, zo stelt de gemeente, wel ruimte voor nodig. De gemeente ziet dat er onvoldoende effectief gebruik gemaakt wordt van gebouwen met een maatschappelijke functie. Zowel functioneel gezien als sociaal. Schoolgebouwen staan vaak leeg in de avonden, kerken hebben leegstand, maar men ziet ook dat het huidige buurthuis niet voor iedereen een plek is waar men zich thuis voelt en wil zijn.

In deze ruimten is het van belang om bonding, bridging en linking te stimuleren. Met name bridging-contact tussen mensen die zichzelf niet tot dezelfde groep rekenen is een opgave. De behoeften van inwoners zijn niet allemaal hetzelfde. Het is van belang dat ieder type inwoner een plek kan vinden waar hij zich thuis voelt. Binnen clustering zijn verschillen in inkleuring, hierdoor heeft de inwoner de mogelijkheid om een passende plek te vinden. Daarom is het landschap van buurtontmoeting opgebouwd uit zes verschillende type ontmoetingsplekken:

- Het huis van de buurt XL
- Het huis van de buurt
- Andere ontmoetingsplekken
- Openbare ruimte
- Pop-up plekken
- Online

Dit landschap van buurtontmoetingsplekken biedt een gevarieerd netwerk van mogelijkheden voor bewoners om elkaar te ontmoeten, te leren en zich betrokken te voelen bij de gemeenschap. De combinatie van multifunctionele accommodaties voor bridging, kleinere ruimtes voor bonding en tijdelijke 'pop-up'initiatieven, en aanpassingen in de buitenruimte maakt het mogelijk om diverse groepen samen te brengen en sociale cohesie te bevorderen.

Als beoogde effecten voor de wijk wordt door de gemeente het volgende genoemd:

- *Bevordering van sociale cohesie:* Ontmoetingen in de openbare ruimte versterken de sociale banden tussen bewoners, wat leidt tot een hechtere gemeenschap en een groter gevoel van veiligheid en betrokkenheid.
- *Stimulering van gezond gedrag:* Een goed ingerichte openbare ruimte nodigt uit tot bewegen en recreëren. Elementen zoals fiets- en wandelpaden, groenvoorzieningen en speelplekken moedigen inwoners aan om fysiek actief te zijn, wat bijdraagt aan hun algehele gezondheid.
- *Verbetering van mentaal welzijn:* Contact met de natuur en deelname aan buitenactiviteiten kunnen stress verminderen en het mentale welzijn verbeteren. Groene openbare ruimtes bieden mogelijkheden voor ontspanning en herstel, wat bijdraagt aan een betere geestelijke gezondheid.
- *Versterking van het gemeenschapsgevoel:* Openbare ruimtes fungeren als ontmoetingsplekken waar diverse groepen samenkomen, wat bijdraagt aan wederzijds begrip en inclusiviteit binnen de gemeenschap. Dit is essentieel voor het bevorderen van sociale samenhang in diverse buurten.
- *Verhoging van het veiligheidsgevoel:* Een levendige en goed gebruikte openbare ruimte kan het veiligheidsgevoel onder bewoners vergroten. De aanwezigheid van andere mensen en sociale controle dragen bij aan een vermindering van criminaliteit en overlast.

Vervolgproces

De gemeenten continueert de experimenten die op dit moment gaande zijn en voegt daar nog voorgenomen experimenten aan toe:

- Experimenten op drie buurthuizen in het kader van passend faciliteren op basis van dit beleid. (Aan de Meet, De Boemerang, 't Bellefort)
- Eén Huis van de buurt XL inclusief Bibliotheek realiseren.
- Optimaliseren huis van de buurt in Meerhoven (De hangar)

- Voortzetten faciliterende rol openbare (buiten)ruimte, bijvoorbeeld door het plaatsen van extra bankjes op basis van behoefte
- Eenmalige impuls voor Basis op orde bij alle 35 buurthuizen minus de buurthuizen waar geëxperimenteerd wordt dus ± 29. De buurthuizen kunnen met de basis op orde kiezen uit een of meerdere punten beschreven in dit beleid waar ze op in willen zetten.
- Experimenteren met faciliteren minimaal twee verschillende type Pop-up in de buitenruimte (waaronder in Meerhoven)

Het beleid is ontwikkeld voor de komende 15 jaar. Tijdens de beleidsontwikkeling zijn experimenten in gang gezet om gedetailleerder beeld te krijgen van de uitvoering en wat dit van eenieder vraagt. Echter, deze experimenten zijn eind 2024 gestart en nog gaande. Om voldoende lering te trekken uit de experimenten wordt in 2025 een uitvoeringsprogramma ontwikkeld waarmee dit beleid verder tot uitvoering wordt gebracht.

Raadsbesluit

De raad wordt gevraagd in te stemmen met de nota met als belangrijkste besluitpunten:

- **Doel** is: alle Eindhovenaren vinden een geschikte en toegankelijke plek om elkaar te ontmoeten en verbinding te maken binnen hun stad. Dit versterkt de sociale cohesie, o.a. doordat inwoners van diverse achtergronden en met verschillende behoeften samenkomen. Bewoners weten elkaar gemakkelijk(er) te vinden en vormen samen een gemeenschap die is gebaseerd op wederzijds respect en begrip.
- In **samenwerking** met vrijwilligers, partners, ondernemers en de gemeente geven we vorm aan een (integrale) vertrouwensvolle aanpak die de basis legt voor duurzame en inclusieve ontmoetingen.
- Om hieraan te werken, handelen we als gemeente steeds op basis van **drie centrale uitgangspunten**: maximaal benutten van wat er is, maatwerk als basis, samen realiseren we resultaten.
- **Vijf bouwstenen** van het buurthuis XL: uitnodigende en duurzame vormgeving, inclusief en toegankelijk, aantrekkelijke programmering, goed sociaal en zakelijk beheer, vrijwillige inzet en energie.
- Op basis van die uitgangspunten, bouwen we de komende jaren continu aan een passend **landschap van buurtontmoeting**, met bijbehorende ambities: een huis van de buurt XL (per stadsdeel), vormgegeven op basis van de vijf bouwstenen, diverse huizen van de buurt (afhankelijk van behoefte): basis op orde met inachtneming van de vijf bouwstenen, andere ontmoetingsplekken: bestaande of nieuwe plekken die we (waar wenselijk) behouden en faciliteren, ontmoetingsplekken in de openbare buitenruimte faciliteren (afhankelijk van behoefte), pop-up plekken en online plekken.
- In lijn met de genoemde ambities en bouwstenen voor het huis van de buurt (XL) continueren en verbreden we onze aanpak. We blijven aan de slag met **experimenten** en geven vorm aan een uitvoeringsprogramma op basis van de geleerde lessen.

Reactie op de nota

Helaas kregen we van de gemeente bijzonder weinig tijd om te adviseren. Op dinsdag 14 januari kreeg de CRSD een eerste presentatie en op 21 januari wilde de gemeente al een advies. Een slecht begin van het nieuwe jaar. Laten we hopen dat dit geen voorbode is voor de rest van het jaar.

Desalniettemin hebben we toch een advies gemaakt omdat (buurt)ontmoeting nu eenmaal een cruciale functie vervult in het sociaal domein. Het hebben van betekenisvolle relaties is zeer van belang voor het psychisch, fysiek en sociaal welzijn. Op kleinschaliger buurtniveau draagt het tevens bij aan sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid.

We hebben de volgende opmerkingen bij het beleidsstuk:

- In de beleidsnota wordt nadrukkelijk verwezen naar wetenschappelijk onderzoek op dit beleidsterrein. Wij vinden dat goed; sociale wetenschappen kunnen keuzen die gemaakt moeten worden stevig onderbouwen en bewezen effectieve interventies aandragen.
- Het onderscheid dat de gemeente maakt tussen de functies bridging (Buurthuis XL) en bonding (Buurthuis of vergelijkbaar) en de overige onderscheiden functies kan nuttig zijn om op langere termijn buurtontmoeting in de stad vorm te geven. Of dat ook werkelijk zo is zal met name blijken uit de uitwerking, want dan zullen er onvermijdelijk keuzes gemaakt moeten worden.
- De CRSD vraagt zich af of de begrippen bonding en bridging zich simpelweg laten vertalen in voorzieningen als buurthuis en buurthuis XL. Daarvoor is eigenlijk een minutieus beeld nodig van hetgeen reeds plaatsvindt in de bestaande 35 buurthuizen. Dat beeld zou er moeten zijn c.q. moeten komen omdat de gemeente als uitgangspunt neemt dat met het nieuwe beleid zal worden aangesloten op hetgeen er al is.
- Door omarming van ambitieuze biotopen (die alleen op stadsdeelniveau te realiseren zijn) lijkt de tweedeling in buurthuizen een automatisch gegeven. Verfijnd kijken zou kunnen opleveren dat in bestaande buurthuizen bonding en bridging beide al plaatsvindt (zou kunnen plaatsvinden) en dat wellicht met stimulans van buiten meer werk van bridging zou kunnen worden gemaakt. Wat dan niet op kleinschalig buurtniveau te realiseren is moet naar een wat grotere schaal en dat zou best iets anders (kleiner of groter bijvoorbeeld stedelijk) kunnen zijn dan stadsdeelniveau. Het niveau van 3 buurthuizen is dan misschien ook prima voor een bepaalde activiteit.
- Mengvormen zullen vaak aanwezig zijn, zou bridging juist ook niet op buurtniveau moeten plaatsvinden, gaan mensen uit een buurt met een eigen buurthuis wel naar een XL, en zo ja wie zijn dat die dan doen en is dat ook precies de groep die beoogd wordt (wellicht de laagopgeleiden) of juist niet (alleen de hoogopgeleiden die toch al minder binding op wijkniveau hebben en vaak op stedelijk niveau hun contacten zoeken).
- De discussie gaat ook over de buurthuizen XL met stevige missie die, volgens ons, alleen maar gerund kunnen worden met beroepskrachten die voor die opdracht betaald worden. Als er groepen klagen dat er "voor hun niets te doen is in het buurthuis" dan kun je moeilijk de reeds aanwezige vrijwilligers (bijvoorbeeld ouderen) verplichten om voor die afwezige groeperingen (bijvoorbeeld jeugdigen) ook activiteiten op te zetten. Die afwezige groeperingen zullen gemotiveerd moeten worden om zelf actief te worden en met hulp van opbouwwerk is dat goed te doen.
- Over de randvoorwaarden blijkt veel onduidelijk. Vrijwilligers willen wel activiteiten opzetten maar geen beheer doen en/of subsidie aanvragen en de penningen bijhouden. Dat kwam ook uit het onderzoek naar vrijwilligerswerk. Daar wordt in de nota niets van gezegd.
- De consequenties voor de keuze worden door ons (nog) niet overzien. Waar zeggen we nu ja (of nee) tegen. Het ontbreken van randvoorwaarden (financiële paragraaf) draagt daaraan bij: wordt het: wel veel ambities maar geen geld?
- De nota betreft een allereerste begin, want veel ontbreekt nog: financiële paragraaf, een integraal huisvestingsplan, duidelijkheid over (professioneel) beheer en bestuur, gemeentelijk organisatie/aansturing enz.

Tot slot

Met in achtneming van genoemde opmerkingen luidt ons advies:

- Wij vinden dat het proces dat de gemeente voorstaat in de realisatie van nieuw beleid goed, want beter stapsgewijs deze ontwikkeling vormgeven en tussentijds steeds bijsturen dan ineens alles omgooien zonder de zekerheid dat dit de goede weg is.
- Inhoudelijk steunen wij de gedachte dat niet alle sociale opgaves op kleinschalig buurtniveau te realiseren zijn en dat er dus onderscheid komt tussen buurthuizen.
- Wij zouden graag een duidelijk beeld willen hebben van wat er in de bestaande buurthuizen plaatsvindt en wat vervolgens aanvullend op ander niveau moet plaatsvinden.

- Wij zouden graag zien dat de randvoorwaarden voor (XL-)buurthuizen goed geformuleerd worden o.a.: professioneel beheer en betaalde bestuurders (bijvoorbeeld een vrijwilligersvergoeding).
- We worden graag betrokken bij de verdere uitwerking van deze nota.

Wij zijn graag bereid om onze reactie nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech en ambtelijk secretaris is Hanneke Busscher-Slob
Cliëntenraad Sociaal Domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl, tel 06 2149 7612

Bijlage 3

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over ontwikkelagenda Koers (2) 040

Datum : 18 februari 2025

Inleiding

De gemeenteraad van Eindhoven stelde in september 2024 de Koers Sociaal (2)040 vast. Hiermee zijn de kaders vastgelegd voor Eindhoven om een gezonde en sociale stad te zijn voor al haar inwoners. De Koers Sociaal (2)040 zette middels zes opgaven in op het behoud en het verstevigen van de sociale cohesie en het bevorderen van de kansengelijkheid. Wij hebben daarover destijds een uitvoerig advies uitgebracht.

Nu is een eerste uitwerking van deze nota gereed in de vorm van een ontwikkelagenda. Er heeft een presentatie plaatsgevonden en aan de CRSD is het verzoek om te reageren om dit concept. Wij merken op dat ons eigenlijk te weinig tijd is gegeven om tot een advies te komen. We benadrukken nogmaals dat dit voorkomen moet worden.

Inhoud

Er wordt in deze nota verder gewerkt aan de samenhang tussen de Koers Sociaal (2)040, de financiële meerjarenstrategie en het transformatieprogramma/programma vereenvoudiging. Alle gemeenten weten dat er een tekort aankomt, voor Eindhoven is dit 27 miljoen.

De Koers Sociaal (2)040 geeft op inhoud weer welke keuzes de gemeente Eindhoven maakt. De ontwikkelagenda omvat de inhoudelijke uitwerking van de opgaven in doelen, resultaten en inspanningen en hoe de gemeente hier invulling aan gaat geven.

- De ontwikkelagenda bestaat uit drie delen: inhoud, samenwerken en wijze van organiseren. Het is allemaal met elkaar verbonden. Op middellange/lange termijn zijn ambities en doelen geformuleerd, op korte termijn zijn inspanningen geformuleerd.
- De zes opgaven in de ontwikkelagenda zijn: als basis de kracht van inwoners en sociale netwerken centraal, versterken van de institutionele sociale basis, sociaal bouwen en inrichten van de fysieke leefomgeving, kansrijk opgroeien, een financieel zeker bestaan en eerst een thuis.
- Iedere opgave wordt verder uitgewerkt langs de lijn: wat willen we bereiken (ambities en doelen) met oog op 2040, wat doen we nog in deze bestuursperiode tot en met 2026 en hoe gaan we dat doen, hoe zorgen we voor een duurzame aanpak?
- De wijze waarop de gemeente wil gaan werken wordt gekenmerkt door de volgende uitgangspunten: we doen het samen met de stad, focus op effectiviteit, kwaliteit en impact, eenvoud in de uitvoering, voortborduren op de huidige uitwerkingspraktijk en lerende organisatie.
- Er wordt een aanzet gegeven over: wat de samenhang is met andere vraagstukken in het sociale en fysieke domein, hoe de gemeente dit in de stad met inwoners en partners wil gaan aanpakken, hoe de gemeentelijk organisatie daartoe ingericht moet worden.

- Waardevolle parameters formuleren is ingewikkeld. Het is een combinatie van data en onderzoek. En het is de wens om van prestatie- naar impactmetingen te gaan. Erkend wordt dat soms beide nodig zijn.
- Ook de structuur is nog een uitdaging. Gebiedscoördinatoren worden betrokken; zij zijn de ogen en oren van de wijk. Zij praten mee over de concrete acties, zodat gebiedsgericht aan de slag gegaan kan worden.
- Het samenwerken wil men voor de hele stad vormgeven via klankbordgroepen van inwoners, ervaringsdeskundigen en cliëntenraden (waaronder de CRSD) en een structureel strategisch partneroverleg.

Bevindingen over de ontwikkelagenda

De volgende opmerkingen maken wij bij deze nota:

- Combineer de klankbordgroepen partners en inwoners, maar hou het compact of deel het op in gemengde groepen.
- Zorg dat bestuurders in de wijken ruimte creëren zodat partners samen met inwoners komen tot resultaten. Dat heeft in het verleden aantoonbaar gewerkt.
- Bovendien vinden wij dat (het perspectief van) de inwoners méér meegenomen moeten worden dan tot nu toe gedaan is. De partnergroep is groot terwijl aan inwonerszijde veel groepen inwoners gemist worden of slechts door enkele individuen vertegenwoordigd worden, die vaak niet voor de hele groep kunnen spreken.
- Het advies is om te zorgen voor ‘nieuwe vijvers’ van participerende inwoners, zodat niet elke keer dezelfde groep van inwoners (digipanel, DDW, etc.) participeert.
- Wij vinden het belangrijk dat mensen met een handicap, laaggeletterden, LVB-ers ook passend kunnen participeren. Want dat zijn vaak ook de gebruikers van het sociaal domein. Ons verzoek is actief op zoek te gaan naar deze groep mensen. Eventueel door partners te benaderen.
- Het is niet voor elke inwoner interessant en mogelijk om voor de hele stad te denken. Stadsdelen kunnen betrokken worden als het over onderwerpen in de buurten en wijken gaat maar armoede en schulden zijn bijvoorbeeld meer voor de stad.
- Advies is om te zorgen dat relevante informatie veel publieksvriendelijker gemaakt wordt. De huidige publieksversie Koers sociaal 2040 is niet te lezen/begrijpen voor de inwoner en zeker niet voor laaggeletterden. Voor mensen die de inhoud kennen is het al lastig. Laat staan dat je geen achtergrondinformatie hebt.
- Wij pleiten ervoor om geen geld weg te halen bij personen die al in kwetsbare posities zitten.
- Wij steunen de gedachte om de eigen omgeving van cliënten te activeren en om collectieve vormen van ondersteuning te stimuleren. Dit is niet alleen goed voor de bevordering van de sociale cohesie maar is tevens een van oplossingen voor het schrijnend tekort aan personeel en de beperkte beschikbare middelen. Zoals wij ook reeds eerder in ons advies van juni 2024 hebben opgemerkt benadrukken wij nogmaals om aandacht te blijven schenken aan inwoners met geringe eigen kracht die niet terug kunnen vallen op een behulpzame omgeving. Met name bij inwoners met een complexe hulpvraag kan het adagium van eigen kracht en hulp uit de eigen omgeving verlamvend werken.
- Dit komt ook terug in de inrichting van de fysieke omgeving. Bouw/richt in voor de groep inwoners voor wie het fysiek de grootste uitdaging vormt. Als het voor hen geschikt/bereikbaar is, is het dat voor iedereen.
- De groep kwetsbare inwoners is behalve de door de Koers Sociaal 2040 benoemde 65-plussers, alleenstaanden, eenoudergezinnen en mensen met een migratieachtergrond, vooral ook: chronisch zieken, mensen lichamelijke handicaps, mensen met psychiatrische aandoeningen, mensen met verstandelijks beperkingen, mensen in armoede, mensen zonder huis en mensen zonder werk.

- Wij vragen ons af of hierbij niet te veel gesteund wordt op de gemeenschappen en inwoners, zeker nu Eindhoven grote veranderingen doormaakt in de samenstelling van bevolking die, zoals u zelf ook al aangeeft, de verbinding tussen de inwoners op de proef zal stellen. Daarom pleiten wij ervoor dat er ook gekeken wordt naar scenario's waarbij de gemeente de regie behoudt als blijkt dat de draagkracht van een wijk/gemeenschap onvoldoende is.
- Een stapeling van kwetsbaarheid in wijken en buurten wordt niet voorkomen door alleen maar het inzichtelijk maken ervan. Wij zijn benieuwd welke concrete maatregelen zijn voorzien om stapeling te voorkomen.
- Wij vernemen graag welke instrumenten de gemeente wil inzetten om de verschillende leefomgevingen van het kind of de jongere te verbinden?
- Advies van de klankbordgroep is niet bindend. Hierbij is het belangrijk om de deelnemers vooraf goed te informeren zodat ze gemotiveerd blijven om deel te nemen aan de klankbordgroep.
- Berichtgeving in onder andere Binnenlands Bestuur laat zien dat hulp aan gezinnen met complexe vraagstukken nog altijd (na 10 jaar decentralisatie) moeizaam tot stand komt. Deskundigen op dit terrein moeten hier echt nog slagen maken.

Advies

We verwachten dat onze opmerkingen worden meegenomen door de beleidsmakers. Wij blijven graag op de hoogte van de verdere uitwerking en zijn bereid om dit advies mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten

Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 4

EINDHOVEN

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

**Onderwerp : Advies over het uitvoeringsprogramma Inclusief Samenleven 2025 – 2026
(inclusief actualisatie van de Lokale Inclusie Agenda)**

Datum : 18 februari 2025

Inleiding

In 2023 stelde de gemeenteraad het beleidsplan Diversiteit & inclusie 2023 - 2026 vast. Vervolgens werd in 2024 de LIA-uitwerkingsagenda vastgesteld. Zowel over het beleidsplan van 2023 als over de uitwerkingsagenda van 2024 hebben wij uitvoerig advies gegeven. Nu ligt ter advisering voor ons het uitvoeringsprogramma Inclusief Samenleven 2025-2026 (inclusief actualisatie van de Lokale Inclusie Agenda).

Voor de totstandkoming van dit uitvoeringsprogramma heeft de gemeente een proces ingericht waarbij inwoners, belangenorganisaties en instellingen volop de ruimte kregen om mee te denken en de eigen punten in te brengen. Ook wij hebben hieraan met meerdere leden deelgenomen.

Om de samenhang tussen de beleidsnota (2023), de uitwerkingsagenda (2024) en het uitvoeringsprogramma (2025) te kunnen blijven zien volgen we in dit stuk eerst onze adviezen die we reeds eerder gegeven hebben.

CRSD-advies van 2023

Wij hebben in ons advies van 2023 onze visie op inclusie gegeven. Hierin merkten wij onder meer het navolgende op. Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking is inmiddels ruim 6,5 jaar van kracht. Het VN-verdrag gaat over basale mensenrechten. Meestal wordt alleen gedacht aan mensen met een lichamelijke beperking (bijvoorbeeld rolstoelgebruikers) maar wij kijken hierbij breed: ook mensen met een verstandelijke beperking, laaggeletterden, psychisch kwetsbare mensen, eenzame mensen en ouderen met dementie. Het gaat om toegang tot zorg, vervoer, gebouwen, onderwijs, arbeid, verkiezingen en informatie. Maar ook om een toereikend inkomen, een passende woning en mogelijkheden voor duurzaam contact met anderen.

Veel mensen met een beperking ervaren nog niet dat zij op voet van gelijkheid kunnen meedoen. Ondanks meer aandacht voor het onderwerp staan mensen met een beperking op al deze terreinen nog steeds op achterstand. Toegankelijke scholen, sportverenigingen, stations en winkelcentra zijn onbruikbaar als de verbindingen en vervoer ertussen niet toegankelijk zijn. Alleen als de openbare ruimte volledig toegankelijk is, kan iedereen zelfstandig meedoen. Zorg ervoor dat inclusief ontwerp geborgd wordt in het ontwerp, onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Maak met lokale ondernemers afspraken over een toegankelijk winkelgebied, toegankelijke winkels en horeca. Ook cultuur- en sportfaciliteiten moeten bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedereen. Zorg dat informatie en communicatie voor alle inwoners van de gemeente begrijpelijk, vindbaar en toegankelijk is.

Wij hebben destijds ingestemd met de gemeentelijke visienota en merkten toen wel op dat een met cijfers onderbouwde evaluatie van de voorgaande periode ontbrak. Zo'n evaluatie zou een beeld kunnen geven waarop je kunt aflezen waarop de gemeente Eindhoven meer en minder moeten gaan inzetten voor een volgende periode. Wij dus nog steeds zijn benieuwd hoe de doelstellingen en de vele activiteiten gemeten gaan worden opdat we over 4 jaar wel met voldoende data de inhoudelijke balans kunnen opmaken.

In het plan wordt gemeld dat de VNG-handreiking/zelfscan gebruikt zal worden. Dat is winst maar we twijfelen of dat de duidelijkheid gaat geven die nodig is. Wij doen een suggestie voor een werkwijze die eerder door de gemeente Eindhoven bij het protestedenbeleid succesvol gebruikt werd.

Wij begrijpen goed dat zulks geen wiskundig model kan zijn. Er zou gebruik gemaakt kunnen worden van een kleurindicatie per activiteit: rood = niet uitgevoerd, geel = beperkt uitgevoerd en groen = uitgevoerd. Vervolgens kan men de scores van alle activiteiten binnen een leefdomein "optellen" en dat levert een kleur op van het leefdomein. Tot slot leveren alle kleuren van de leefdomeinen tezamen een beeld waar het goed gaat en waar nog een tandje bij moet.

CRSD-advies uit 2024

Wij hebben vervolgens in 2024 een advies gegeven over de LIA-uitwerkingsagenda. Wij hebben toen vragen gesteld, opmerkingen gemaakt en suggesties gedaan bij de onderwerpen: WMO, wonen, openbaar vervoer, mobiliteit, arbeid, onderwijs, sport en sociale en digitale toegankelijkheid. Een groot aantal suggesties van onze zijde zijn toen in de uitvoeringsagenda meegenomen.

CRSD-advies van 2025

Ons wordt nu advies gevraagd over het uitvoeringsprogramma Inclusief Samenleven 2025 - 2026 (inclusief actualisatie van de Lokale Inclusie Agenda). De agenda wordt beschreven via 10 leefdomeinen te weten: actuele thema's (waaronder communicatie en participatie), openbare ruimte, openbare gebouwen, Wmo, wonen, mobiliteit, werk, onderwijs, sport, evenementen, sociale toegankelijkheid en digitale toegankelijkheid. Per leefdomein wordt vervolgens aangegeven: wat het VN-verdrag erover meldt, wat de resultaten zijn uit de gesprekstafels en welke activiteiten/projecten er ondernomen worden. Totaal gaat het hierbij om ruim 60 uiteenlopende activiteiten/projecten.

Wij vinden dat er goed werk is gemaakt van onze wens om het VN-verdrag serieus te nemen en dat dit nu uitgewerkt wordt voor alle leefdomeinen. Wij begrijpen goed dat het een hele kunst is om enige samenhang aan te brengen in de hoeveelheid activiteiten en de indeling en uitwerking in leefdomeinen geeft hierbij enige houvast. Ook vinden wij dat de gemeente goed werk heeft gemaakt van het proces om te komen tot deze agenda. Partijen in de stad hebben volop de kans gehad om te participeren en dat hebben wij ook zelf ervaren.

We hebben met de ambtelijke beleidsmakers van gedachte gewisseld over de concept-agenda en hierbij suggesties meegegeven. Aanvullend daarop willen wij nog de volgende opmerkingen expliciet maken:

- Processen kunnen natuurlijk altijd beter. Zo denken wij dat het goed zou zijn om deelnemers aan de gesprekstafels meer te mixen over de verschillende leefdomeinen zodat men ook eens ziet wat er op andere leefdomeinen plaatsvindt.
- Wij vragen aandacht voor het verbreden/uitbreiden van de coalitie met nieuwe doelgroepen, bijvoorbeeld mensen met LVB en mensen mentale problemen.
- Maak meer gebruik van ervaringsdeskundigheid van de mensen uit de nieuwe, maar ook van de reeds eerdergenoemde doelgroepen.

- Zorg dat er binnen alle gemeentelijke diensten en beleidsmakers aandacht is voor verbetering van de positie van mensen met een handicap.
- Ook vragen wij om bij de dialoogsessies aandacht te hebben voor het slavernijverleden vanuit het Aziatisch perspectief.

Tot slot

We hopen dat onze opmerkingen worden meegenomen door de beleidsmakers.
Wij blijven graag berokken bij de verdere uitwerking en zijn bereid om dit advies mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten

Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 5

EINDHOVEN

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over de leidraad met werkwijze voor vestiging noodzakelijke (opvang)voorzieningen

Datum : 25 maart 2025

Inleiding

In 2007 heeft de gemeente het 'Protocol voor de vestiging van noodzakelijke voorzieningen voor maatschappelijke opvang en verslavingszorg' vastgesteld. Nadien zijn er talloze ontwikkelingen geweest die ertoe leiden dat het protocol aangepast dient te worden. Naast Maatschappelijke Opvang heeft de gemeente ook de verantwoordelijkheid om te zorgen voor opvanglocaties ontheemden uit Oekraïne, asielopvang en Beschermd wonen. In de groeiende stad wordt de beschikbare ruimte schaars. Tegelijkertijd groeit ook de opgave voor het realiseren van opvangvoorzieningen voor dak- en thuisloze mensen, asielzoekers, oorlogsvluchtelingen en andere mensen die onze hulp nodig hebben. Daarnaast is er een aantal wettelijke veranderingen zoals de Wmo2015, Omgevingswet, Spreidingswet en verordening inwonersparticipatie.

Voldoende redenen om het protocol uit 2007 tegen het licht te houden. Hiertoe is door middel van een uitgebreid participatietraject, de huidige werkwijze geëvalueerd. Een van de belangrijkste onderdelen zijn gevoerde dialooggesprekken met raadsleden, inwoners en maatschappelijke organisaties. Daarin is vooral gekeken naar het proces om tot een opvanglocatie te komen, in combinatie met de (ervaringen) rondom communicatie en participatie en mogelijke verbeteringen daarvan.

De leidraad

De gemeente stelt nu voor om het huidige protocol in te trekken en te vervangen door een nieuwe leidraad, die (in verband met nieuwe wettelijke verplichtingen) breder kan worden toegepast en waarin de resultaten van participatie en procesverbeteringen verwerkt zijn. Deze leidraad geldt voor de vestiging van een noodzakelijke (opvang)voorziening/24 uren verblijf voor een groep inwoners die dagelijks ondersteuning nodig heeft. Daarbij kan het gaan om een locatie Maatschappelijke Opvang, Beschermd wonen, asielopvang of opvang voor oorlogsvluchtelingen.

De werkwijze die in de leidraad is omschreven omvat de stappen van de voorbereiding van en besluitvorming over een locatie van een noodzakelijke (opvang)voorzieningen tot aan de realisatie en uitvoering daarvan. Er is aandacht voor participatiemogelijkheden van inwoners en andere stakeholders uit de omgeving waar een voorziening wordt gevestigd. Voor de voorbereiding van en besluitvorming over de locatie zelf wordt voorgesteld om inwonersparticipatie te beperken. Om een gemotiveerd en goed onderbouwd besluit te nemen over een locatie, maakt de gemeente gebruik van bestaande informatie die eerder is opgehaald. In het vervolgproces is er ruimte om conform de verordening Inwonersparticipatie en de Omgevingswet inwoners en ander stakeholders actief te betrekken, bijvoorbeeld als het gaat om leefbaarheid in hun buurt. Tevens stelt de gemeente voor om voor de afwegingen en motivatie voor een locatie een algemeen afwegingskader te hanteren dat een aantal aspecten bevat die gemotiveerd en zorgvuldig worden gewogen.

Dit in combinatie met het uitgangspunt dat in elke buurt en wijk in Eindhoven ~~er~~ plek is voor een of ander type van opvang /voorziening. De gemeente vindt het belangrijk om concentratie in een bepaald gebied te voorkomen. Daarom probeert men de locaties zo veel mogelijk evenwichtig te spreiden. Ook wordt gekeken naar andere relevante aspecten zoals andere voorzieningen die in de buurt van de beoogde locatie al aanwezig zijn en bijvoorbeeld, de looproutes.

Een zorgvuldige afweging op de algemene factoren met een motivering van het besluit van de gemeente kan worden verwacht zonder dat sprake is van 'harde criteria met normeringen' die op alle gevallen van toepassing zijn. Hiermee geeft de gemeente aan dat ruimte voor maatwerk mogelijk zal blijven omdat een protocol dat 'in beton is gegoten' geen soelaas biedt voor een verbetering van de communicatie.

Niet in alle gevallen is de gemeente initiatiefnemer. In sommige gevallen kan een maatschappelijke partner het initiatief nemen om te komen tot de vestiging van een voorziening. De gemeentelijk leidraad is niet juridisch afdwingbaar, maar zo stelt de gemeente, zij zal de partners hierin ondersteunen en de verwachting is dat zij de werkwijze zullen volgen.

Opmerkingen van de CRSD

De CRSD heeft het voorstel uitvoerig besproken. Wij vinden het een goed doortimmerd stuk waarbij transparant de dilemma's worden gewogen. In het algemeen concluderen wij dat in dit voorstel de belangen van inwoners versus de belangen van doelgroepen (o.a. cliënten, patiënten, dak- en thuislozen, tijdelijke migranten enz.) schuren. Geen enkele wijk biedt zich aan om een voorziening te krijgen die ~~een~~ extra druk zet op c.q. een uitdaging oplevert voor de sociale leefbaarheid. De stad kan echter niet anders dan al haar inwoners een woonplek bieden en het is de (wettelijke) opdracht van het gemeentebestuur om daar zorg voor te dragen.

Wij hebben er alle begrip voor dat er weerstand is in wijken om een voorziening te krijgen waar niet om gevraagd is. Dat is een logische reactie op verandering en op het primaire gevoel erop achteruit te gaan. In dat spanningsveld tussen wijkbewoners enerzijds en doelgroepen anderzijds zal het geen verrassing zijn dat voor de cliëntenraad het belang van doelgroepen (zoals cliënten en patiënten) zwaarder weegt dan het belang van wijkbewoners.

Een belangrijk punt in het raadsvoorstel betreft het wel of niet laten participeren van wijkbewoners in de fase voorafgaand aan een besluit. Wij zijn het eens met het college dat als alle wijken hun "deuren" voor doelgroepen gesloten houden, zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid voor deze doelgroepen niet kunnen waarmaken. Wij stemmen er mee in dat het college daarom eerst, zonder participatie van bewoners, een besluit neemt en dat later toelicht. Dit vraagt echter wel om goed verwachtingsmanagement c.q. communicatie.

Een eerlijke spreiding van voorzieningen is een uitgangspunt van het college. Daar zijn wij het in principe mee eens. Echter met de volgende aantekening: Sommige wijken hebben veel sociale woningbouw en alle inwoners met een laaginkomen en inwoners met sociale indicaties worden daarin gehuisvest. Het gaat hierbij om zeer uiteenlopende inwoners: ex-gedetineerden, ex-verslaafden, ex-psihiatrische patiënten enz. De druk op het sociale leefklimaat in wijken met veel sociale woningbouw is (ook zonder specifieke voorzieningen) al erg hoog. Niet voor niets stonden destijds alle buurthuizen in deze wijken. Dus daar waar de gemeente spreekt over het eerlijk verdelen van de voorzieningen over alle wijken, zou beter gesproken kunnen worden over het eerlijk verdelen van de sociale druk in de wijken. Wellicht dat sociale achterstandswijken dan voorlopig helemaal niet in aanmerking zouden komen voor een extra voorziening voor doelgroepen.

Wij denken dat het succes van de voorgestane participatieaanpak (nadat besluitvorming heeft plaatsgevonden) mede afhankelijk is van de kwaliteit van het participatieproces en van de kwaliteit

van de personen die dit namens de gemeente in goede banen gaan leiden. Inwoners zijn natuurlijk op voorhand niet blij met het gegeven dat hun participatie-inspanningen niet kunnen leiden tot herziening van het besluit. Sterke persoonlijkheden (zowel ambtelijk als bestuurlijk) met kennis van zaken zouden zo'n proces moeten begeleiden. Met name het goed kunnen uitleggen (en transparant zijn) waarom de betreffende keuze is gemaakt en waarop de wijk nog wel invloed kan hebben (beheersplannen e.d.) lijkt ons zeer van belang.

Het college oppert de suggestie om als niet de gemeente maar een instelling overgaat tot het realiseren van een voorziening voor een kwetsbare doelgroep, dat aanbevolen wordt om dezelfde participatieprocedure te volgen zoals de gemeente die voor zichzelf heeft vastgelegd. Voor bewoners maakt het de facto niet uit of de gemeente of een instelling is die een voorziening in een wijk wil plaatsen. Wellicht is het goed om instellingen te faciliteren/ ondersteunen om dezelfde procedure te volgen en over dezelfde instrumenten/personen te beschikken.

Overige opmerkingen:

- Als de gemeente een bestaand pand voor doelgroepen beschikbaar wil stellen, dient zij voor de zittende bewoners (soms ook kwetsbare doelgroepen) tijdig een passend alternatief te hebben. Deze opdracht/zoektocht dient niet aan een aanbieder te worden overgelaten.
- Om het gevoel opgezaald te worden met een sociaal probleem te minimaliseren dienen buurtbewoners maximaal comfort te ervaren in de dienstverlening. Na het huisvesten van doelgroepen in een wijk moet de gemeente onder meer de garantie geven dat er in het kader van een beheersplan altijd 7x24 uur bereikbaarheid moet zijn om calamiteiten het hoofd te bieden.
- De cliëntenraad neemt te zijner tijd graag kennis van het handboek c.q. de gereedschapskist.

Advies

- Wij stemmen in met het raadsvoorstel
- Wij vragen aandacht voor onze opmerkingen over: belangenafweging wijkbewoners versus doelgroepen, spreiding van voorzieningen, kwaliteit van het participatieproces, herhuisvesten van zittende huurders, 7x24 uur service en participatieprocedure van instellingen

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 6

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Manifest voor een sociale stad 2026 – 2030

Datum : 22 april 2025

A. Voorwoord

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2026 geeft CRSD graag een beeld van hetgeen zij in het sociaal domein van Eindhoven signaleert. Wij hebben immers de taak het gemeentebestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle aspecten in het sociaal domein. Hierin dienen gemeentebestuur en cliëntenraad hetzelfde belang. Namelijk: een leefbare en veerkrachtige stad waarin iedereen kan meedoen.

Op een aantal onderdelen van het sociaal domein heeft Eindhoven de afgelopen periode duidelijk vooruitgang geboekt. We noemen met name het armoedebeleid, de basisdagbesteding en de versterking OCO. Op andere terreinen in het sociaal domein is weliswaar een start gemaakt met beleidsontwikkeling, maar moet nog uitwerking volgen. Zoals met diversiteitsbeleid/lokale inclusiebeleid, buurtontmoeting, vrijwilligersbeleid en GGZ. Ook liggen er uitdagingen die nog opgestart moeten worden. Hierbij denken wij met name aan kwaliteitsbeleid.

Eindhoven heeft al veel bereikt, maar de stad heeft meer nodig. Regeren is vooruitzien en als we nu niets doen gaan we dat straks merken in veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en vitaliteit in onze stad.

In dit manifest schetsen we onze visie op de stand van zaken en de dilemma's in het sociaal domein. Vervolgens geven wij de maatschappelijke opgaven weer zoals wij die zien voor onze stad. Tot slot presenteren wij onze speerpunten die wij hard nodig vinden om de stad in de toekomst leefbaar en veerkrachtig te houden.

B. Inleiding

De gemeente heeft de regie over zaken die vallen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet. Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad stellen na de gemeenteraadsverkiezingen, hun ambities opnieuw vast. Daarbij moeten zij dus hun visie formuleren en aangeven hoe de lokale opgaven in het sociaal domein het beste het hoofd kunnen worden geboden. Met dit manifest leveren wij als cliëntenraad een bijdrage aan het vinden van antwoorden op vraagstukken die de komende vier jaar relevant zijn in het sociale domein.

De gemeente speelt een belangrijke rol in het faciliteren van alle inwoners om te kunnen participeren in de samenleving; ook mensen in een kwetsbare positie, moeten kunnen meedoen. Zorg en ondersteuning voor mensen die dat nodig hebben, speelt zich voor een belangrijk deel af in de lokale gemeenschap. Vertrouwen in elkaar, in overheid en in instanties zijn daarbij van belang. De gemeente biedt die ondersteuning niet alleen, maar samen met tal van actoren.

De VNG spreekt over 2026 als het ravijnjaar, waarbij gemeenten gekort gaan worden op hun rijksbijdragen. Reden voor ons om alert te zijn op het zorgvuldig uitgeven van beperkte middelen en het verantwoord keuzes maken in het belang van de inwoners die afhankelijk zijn van voorzieningen in het sociaal domein. Een essentiële vraag daarbij is: Hoe kunnen de doelen van de drie grote decentralisaties in het sociaal domein, binnen het beschikbare budget gerealiseerd worden? Zoals meer participatie, samenhangende ondersteuning en een minder complex en beter toegankelijk stelsel.

C. Demografische ontwikkelingen

In Eindhoven wordt een sterke groei van het aantal inwoners verwacht. In 2040 zullen er ruim 300.000 mensen in Eindhoven wonen. Daarbij verandert ook de samenstelling van de bevolking in Eindhoven, dit komt door de:

- groei van het aandeel eenpersoonshuishoudens;
- groei van het aantal internationals;
- groei van de culturele diversiteit;
- toename van de vergrijzing.

Uit de demografische ontwikkeling van Eindhoven komt naar voren dat de sociale en culturele verschillen toenemen en hierdoor kansengelijkheid en sociale cohesie onder druk komen staan. Het grootste deel van de groei van het aantal inwoners komt voort uit een positief migratiesaldo. De groep van internationals is divers – van hoogopgeleide kenniswerkers, studenten, tot arbeidsmigranten en vluchtelingen – en afkomstig uit verschillende landen met evenzoveel culturen, gebruiken en gewoontes. De culturele diversiteit in Eindhoven neemt toe en neemt sneller toe dan in de rest van Nederland.

Deze toename brengt een scala aan talenten met zich mee, wat bijdraagt aan innovatie en economische groei. Diversiteit verrijkt de stad met nieuwe perspectieven en ideeën, wat leidt tot een dynamischer en creatiever stedelijk milieu. Echter, deze toename zorgt ook voor uitdagingen zoals een vergrote kans op vervreemding, onbegrip en uitsluiting. Er kunnen verschillende leefwerelden en bubbels ontstaan. Dit betekent dat ontmoeting en sociale verbinding tussen verschillende inwoners minder vanzelfsprekend plaatsvinden. Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat er maatschappelijke scheidslijnen ontstaan.

Een belangrijke meer algemene trend is het groeiend aantal eenpersoonshuishoudens en het gegeven dat inwoners met een beperking en of afstand tot de arbeidsmarkt moeite hebben om mee te doen in de samenleving. Dit betekent dat niet elke inwoner zijn weg in de stad, wijk of buurt vindt en een steunend persoonlijk netwerk heeft.

D. Maatschappelijke opgaven

Het sociaal domein is zeer divers: van jongeren met een licht verstandelijke beperking tot ouderen (in toenemende mate met dementie) en van ouders met zorgen over een verslaafde puber tot mantelzorgers die overbelast dreigen te raken. Investeren in bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid rendoert in het sociaal domein en breder in de maatschappij, wij zijn dan ook voorstander van één sterk sociaal domein. De genoemde maatschappelijke keuzen hangen sterk met elkaar samen en vragen daarom om een langjarige en niet vrijblijvende samenwerking van de overheid en alle maatschappelijke partners in en rondom het sociaal domein.

Maatschappelijke opgaven hierbij zijn:

- vormgeven van diversiteit in de samenleving;
- zorg voor zinvol meedoen;
- herstellen van bestaanszekerheid;

- vergroten van kansengelijkheid;
- gezond leven gemakkelijker maken;
- werken van systeem- en probleem-georiënteerd naar mens- en herstelgericht werken;
- zorgen voor ondersteuning aan mensen in een kwetsbare positie,
- zorgen voor vertrouwen in elkaar en in de overheid.

We zouden moeten streven naar meer samenhang om daarmee huidige grenzen en blokkades tussen vraagstukken, domeinen en financiers op te heffen. Dat is veel gevraagd, maar alleen in samenhang rendeert de aanpak en creëren we meerwaarde voor inwoners. Dat vraagt om de juiste randvoorwaarden, zoals beschikbaarheid van voldoende financiële middelen en een logisch en voorspelbaar systeem met werkbare sturing voor de uitvoering.

Vertrouwen is een belangrijke pijler voor een goed functionerende en gezonde samenleving. Helaas lijkt de uitdrukking 'Vertrouwen komt te voet en gaat te paard' anno 2025 erg actueel. De laatste jaren is het vertrouwen in de overheid immers steeds verder afgenomen. Om een betere vertrouwensrelatie te krijgen is het van groot belang dat de gemeente tal van belangenorganisaties actief betreft bij het beleidsproces. Denk hierbij aan ouders met een kind met een verstandelijke beperking, specifieke cliëntorganisaties (bijvoorbeeld die van de GGZ), de talloze wijkorganisaties en buurtcomités.

E. Lokaal en integraal

Met de decentralisatie van allerlei aspecten in het sociaal domein van rijksoverheid naar lokale overheid is de keuze gemaakt om de sociale problematiek in de samenleving lokaal aan te pakken. Dit vraagt om betere steun van mensen in kwetsbare posities door lokale overheden. Dit betekent niet, dat de gemeente dit in haar eentje moet doen, maar zij zou wel het initiatief moeten nemen tot meer en betere samenwerking met die lokale samenleving. Immers de gemeentelijke organisatie moet er voor de inwoners zijn en niet andersom

Bij de invoering van Jeugdwet, Participatiewet en Wmo sprak men over uitgangspunten als 'één huishouden, één plan en één regisseur', 'hulpverlening zo kort als mogelijk, zo lang als nodig', 'geef de professional de ruimte' en 'bevorder integrale samenwerking'. Veelbelovende uitspraken voor een beter beleid dat burgers 'in hun kracht zou zetten om zelfredzaam door het leven te gaan'. Helaas komt uit talloze evaluatierapporten naar voren dat we van het realiseren van deze doelen nog ver verwijderd zijn.

Een belemmerende factor daarbij is, dat gemeenten ook te maken hebben met een veelheid aan aanpalende wetgeving waar zij niet zelf de regie hebben. Zoals Zorgverzekeringswet (Zvw), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet, Arbeidswet, Kinderbijslag, pensioenregelingen, CAO's (werkgevers/werknemers), Sociale verzekeringswetten zoals Ziektewet, WW en arbeidsongeschiktheidsregelingen en het kerndeel van de onderwijswetgeving. Ook deze omvangrijke wetgeving is van grote invloed op het dagelijks leven van mensen en het beroep dat zij doen op het sociaal domein.

Al deze actoren hebben eigen doelen, regels en werkwijzen, en de verantwoordelijkheden zijn niet altijd duidelijk. Dit vraagt om professionals met een integrale blik die nodig is voor afstemming en samenwerking. Daar komt ook nog bij dat samenwerking gehinderd door privacywetgeving die informatie-uitwisseling belemmert. Kortom, hier valt ook nog een wereld te winnen, met name als het gaat om relevante en tijdige samenwerking.

E. Complexe hulpvragen

Kostenbesparing was één van de uitgangspunten van decentralisaties in het sociaal domein. Kostenbesparing en meer focus op 'de kracht van de lokale samenleving'. Mensen met een hulpbehoefte moesten minder snel bij de overheid aankloppen; zeker als zij hun problemen ook zelf of via hun netwerk kunnen oplossen, zo was de gedachte van de wetgever.

Deze uitgangspunten van de decentralisaties blijken in de praktijk vaak niet reëel. De verwachte 'eigen kracht' of hulp uit het eigen netwerk is niet altijd mogelijk of voldoende. Waar vroeger sprake was van een collectivistische samenleving, waarin dat de dagelijkse praktijk was, is dat anno 2025 lang niet altijd meer mogelijk. De samenleving is veel individualistischer geworden dan enkele decennia geleden en er zijn demografische ontwikkelingen die medebepalend zijn. Eerst is veel zorg geïnstitutionaliseerd en vervolgens zijn de instituten ontmanteld zonder dat daar adequate alternatieven voor ontwikkeld zijn. Ook is het aandeel werkgevers dat mensen met een arbeidsbeperking in dienst neemt laag, en niet gestegen sinds de decentralisaties.

Uit de wetsevaluaties blijkt dat niet alle doelgroepen in het sociaal domein goed worden geholpen. Juist de mensen met complexe zorgvragen, bijvoorbeeld in de jeugdzorg, en mensen die door een arbeidsbeperking moeilijk bij een reguliere werkgever aan de slag komen, lijken buiten de boot te vallen. Integraal werken, binnen de beleidsdomeinen maar vooral over de schotten van de verschillende beleidsdomeinen heen, komt in veel gemeenten nog moeizaam van de grond.

Mensen met enkelvoudige problematiek en een duidelijke hulpvraag zijn vaak goed te helpen; ook zonder dat de gemeentelijke organisatie volledig is ingericht op integraal werken. De grootste knelpunten in het sociaal domein doen zich voor wanneer mensen problemen hebben op meerdere levensdomeinen. Juist groepen met complexere problemen op het snijvlak van verschillende beleidsterreinen vragen veel tijd en aandacht. Inspanningen en kosten voor ondersteuning van multi-probleem-huishoudens kunnen hoog oplopen. Voor die huishoudens is het juist van belang om de verbinding te leggen met ándere onderdelen van het brede sociaal domein en flankerende wetten, zoals met schuldhulpverlening, (passend) onderwijs en medische of langdurige zorg.

F. Maatwerk versus willekeur

Ondanks de wijdverspreide roep om meer maatwerk, is dit voor de gemeentelijke uitvoering in de praktijk makkelijker gezegd dan gedaan. Niet alleen doen zich organisatorische vragen voor, bijvoorbeeld of professionals in de uitvoering voldoende ruimte hebben (en deze ook durven nemen) om af te wijken van de regels als de individuele situatie van de cliënt daarom vraagt. Maar het gaat ook om het meer wezenlijke dilemma tussen 'maatwerk en willekeur'. Een zekere mate van bureaucratie en procedures zijn belangrijk om burgers te beschermen tegen willekeur van de dienstverlener of van de gemeenten waar zij wonen.

Niet voor niets zijn er eisen ten aanzien van zorgvuldige besluitvorming en motivering in het kader van de rechtsbescherming en rechtszekerheid van burgers. Ook zijn er vaak regels opgesteld om de kwaliteit van de dienstverlening en bijvoorbeeld de privacy van de cliënt te borgen. Daarnaast is er een spanningsveld tussen de menselijke maat en meer maatwerk enerzijds en het streven zoveel mogelijk mensen te helpen anderzijds. Uitvoerende professionals hebben vaak een grote werkdruk en weinig tijd per individuele cliënt

G. Kostenbesparing en efficiënter werken

Aanvankelijk was de verwachting van de decentralisaties in het sociaal domein dat gemeenten de wetten beter en goedkoper zouden kunnen uitvoeren dan de hogere bestuurslagen. Gemeenten blijken echter minder mogelijkheden te hebben om het goedkoper te doen dan verwacht. Zo was de veronderstelling dat investering in preventie zou leiden tot een afname van het gebruik van zwaardere voorzieningen, maar dit lijkt vooralsnog niet aan de orde te zijn.

De gemeente staat daarbij voor keuzes zoals:

- de gewenste verantwoordelijkheidsverdeling tussen inwoners en professionals, over welke groepen het meest te ondersteunen;
- hoe een zorgvuldige afweging te maken tussen enerzijds het toepassen van de menselijke maat en anderzijds het voorkomen van willekeur;
- het beter bereiken van de mensen in de meest kwetsbare posities en integraal werken in tijden van financiële krapte;
- een antwoord vinden op demografische ontwikkelingen die zullen leiden tot een groter beroep op ondersteuning.

H. Speerpunten

In de samenleving zien we een steeds groter wordende kloof ontstaan tussen burgers die mee kunnen komen en burgers die alsmaar meer moeite hebben om mee te komen. Problemen stapelen zich op voor burgers die niet mee kunnen komen, hun veerkracht, autonomie, lichamelijke en geestelijke gezondheid nemen af terwijl de mentale belasting, stress en zorgen toenemen. Door deze vicieuze cirkel is het voor burgers bijna niet mogelijk om hier zonder hulp uit te komen. Schaamte en stigma zorgen dat burgers te laat aan de bel trekken en de problemen zich opstapelen. Dit heeft gevolgen voor ieders veiligheid. Aan welke kant van de kloof je ook staat, het raakt iedereen in de stad.

De werkgroepen van de CRSD hebben in het jaarverslag reeds hun belangrijkste onderwerpen vermeld. Vanuit voorgaande noties in dit stuk, onze advisering en onze ervaring als CRSD de afgelopen vier jaar hebben wij de navolgende 10 speerpunten voor de komende periode vastgesteld. Alle punten vinden wij belangrijk, waarbij de eerste drie punten de hoogste prioriteit hebben. Het laatst genoemde punt "ethische vraagstukken" is wat ons betreft bij alle onderwerpen in het sociaal domein aan de orde.

1. VN-verdrag handicap

Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking is inmiddels bijna 10 jaar van kracht. Het VN-verdrag gaat over basale mensenrechten met betrekking tot inclusie: mee kunnen doen op alle terreinen. Meestal wordt alleen gedacht aan mensen met een lichamelijke beperking (bijvoorbeeld rolstoelgebruikers) maar wij kijken hierbij breed: ook mensen met een verstandelijke beperking, laaggeletterden, psychisch kwetsbare mensen, eenzame mensen en ouderen met dementie. Het gaat om toegang tot zorg, vervoer, gebouwen, onderwijs, arbeid, verkiezingen en informatie. Maar ook om een toereikend inkomen, een passende woning en mogelijkheden voor duurzaam contact met anderen. Veel mensen met een beperking ervaren nog niet dat zij op voet van gelijkheid kunnen meedoen. Ondanks meer aandacht voor het onderwerp staan mensen met een beperking op al deze terreinen nog steeds op achterstand.

Wij pleiten ervoor dat op alle gemeentelijke gebieden/domeinen de bewustwording omtrent inclusie serieus genomen wordt en dat inclusie daadwerkelijk meegenomen wordt in het maken van beleid op alle vlakken/domeinen (sociaal, fysiek, bestuurlijk etc.). Ook mogen hierbij de snijvlakken tussen de verschillende domeinen niet vergeten worden! De hele gemeentelijke keten dient inclusief te zijn. Onderling overleg en afstemming tussen de domeinen is aldus een must. Bijvoorbeeld m.b.t. het Masterplan mobiliteit.

Toegankelijke scholen, sportverenigingen, stations en winkelcentra zijn onbruikbaar als de verbindingen ertussen niet toegankelijk zijn. Alleen als de openbare ruimte volledig toegankelijk is, kan iedereen zich zelfstandig verplaatsen. Vervoer is een eerste vereiste voor inclusie. Om mee te kunnen doen moet je de mogelijkheid hebben om ter plaatse te kunnen komen en hiervoor is goed geregeld vervoer nodig. Kijk vooral naar de vraag m.b.t. vervoer en neem hierbij ook mogelijke

alternatieven in ogenschouw. De vraag is dus hoe krijgen we mensen met een beperking weer in het stadse leven en dus in het vervoer. De afname in vervoerbehoefte is niet het gevolg van minder noodzaak voor vervoer maar van het niet goed functioneren van het huidige vervoer. Mensen geven het soms op en blijven thuis en mijden de stad en de activiteiten doordat het te veel gedoe is om er te komen; het vervoer is niet goed geregeld, niet betrouwbaar en te duur.

Zorg ervoor dat inclusief ontwerp geborgd wordt in het ontwerp, onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Maak met lokale ondernemers afspraken over een toegankelijk winkelgebied, toegankelijke winkels en horeca. Denk hierbij in een heel vroeg stadium goed na over de inrichting, om extra kosten voor aanpassingen in de toekomst te voorkomen. Ook cultuur- en sportfaciliteiten moeten bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedereen. Zorg dat informatie en communicatie voor alle inwoners van de gemeente begrijpelijk, vindbaar en toegankelijk is. Denk in al deze situaties aan de mens die het lastigst heeft (bijvoorbeeld mensen met een handicap). Als het voor hen werkt, dan werkt het voor iedereen.

Arbeid is voor velen en belangrijk om te participeren in de samenleving. Ten aanzien van (additionele) arbeid geldt dat extra moeite gedaan moet worden om mensen met een beperking in het arbeidsproces te krijgen en te houden. De gemeente Eindhoven (als grote regionale werkgever) zou hierbij voorbeeldgedrag moeten vertonen door mensen met een beperking op alle niveaus werkzaam te laten zijn.

2. Financiële kwetsbaarheid

Maak dat iedereen in Eindhoven een stabiele financiële situatie heeft en er geen kinderen opgroeien in armoede. Dat betreft niet alleen de aanpak van schulden, maar ook het verbeteren van inkomen en uitbannen van armoede. Het adagium moet zijn: in Eindhoven bouw je schulden af in plaats van op. Het valt ons op dat nog steeds te veel mensen geen gebruik maakt van gunstige regelingen die er voor hen zijn. Wij vinden dat de gemeente erachter moet komen waarom dat is en zich vervolgens maximaal moet inzetten om ook deze doelgroep te bereiken.

Ten aanzien van de landelijke discussie over de mogelijke veranderingen in de bijdrage van gebruikers (eigenbijdrage/inkomensafhankelijkheid/abonnement) van een WMO-voorziening waarschuwen wij voor het gevaar van stapeling van eigen bijdrages. Veel hulp nodig hebben is geen keuze; deze mensen mogen financieel niet de dupe worden wat hen in overkomen. Destijds is het abonnementsgeld ingevoerd om de onevenredige eigen bijdrages te voorkomen bij de doelgroep die van meerdere voorzieningen gebruik moet maken.

Al enige tijd wordt er gewerkt aan een nieuwe participatiewet die meer vanuit vertrouwen dan vanuit wantrouwen wordt opgesteld. Wij steunen dit voornemen. Als alles gericht is op wantrouwen en op controle heeft dit vaak tot gevolg dat processen lang duren en hulp uitblijft. Als de gemeente de inwoner meer gaat vertrouwen en de processen daar ook naar inricht, dan zal dit vertrouwen uiteindelijk ook de andere kant op gaan werken.

Huizenprijzen stijgen al enige tijd tot grote hoogte. Veel wordt opgehangen aan de zogenoemde WOZ-waarde van een huis, waardoor belastingen voor eigenaren, ook van kleine woningen, soms fors omhooggaan. Wij maken ons zorgen over het besteedbaar inkomen van deze mensen dat daardoor steeds kleiner wordt.

3. Kwaliteit en toezicht

De gemeente besteed ongeveer de helft van de begroting aan voorzieningen in het sociaal domein. Een deel van deze voorzieningen is gericht op preventie, terwijl het effect van deze voorzieningen niet altijd duidelijk is. Wij pleiten ervoor dat (indien mogelijk als eerste keuze) vooral bewezen effectieve programma's bekostigd worden. Bij nieuwe ontwikkelingen en bij pilots ligt dit anders,

maar dan nog ontslaat dit de subsidiegever niet van de plicht om er alles aan te doen om effectiviteit na te gaan.

Bij een ander deel van de voorzieningen is het de vraag wat de kwaliteit ervan is en wie daar daadwerkelijk zicht op heeft. Raden van toezicht mogen hierop aangesproken worden; namens de samenleving houden zij toezicht op de kwaliteit van de instelling. Als er door een instelling niet overtuigend kan worden aangetoond dat er kwaliteit wordt geleverd, vinden wij dat je er dan vanuit mag gaan dat er geen kwaliteit wordt geleverd.

Ieder jaar en paar instellingen laten bezoeken door een onafhankelijke visitatiecommissie kan een goede bijdrage leveren aan het lerend vermogen van zowel de instelling als de gemeente.

4. Onafhankelijke clientondersteuning

Wij pleiten al jaren voor een goed zichtbare en bereikbare onafhankelijke clientondersteuning (OCO). Er zijn afgelopen periode stappen gezet, maar we zijn er nog niet. OCO is nog steeds veel te onbekend, is nog op een beperkt aantal terreinen van het sociaal domein inzetbaar en vraag en aanbod sluiten nog niet goed op elkaar aan.

Bewoners die een beroep doen op onafhankelijke clientondersteuning moeten op de beschikbaarheid van deze voorziening kunnen rekenen en niet gehinderd worden door afgesproken subsidieplafonds. De clientondersteuners moeten de competenties hebben om de hulpvragen ook kwalitatief te kunnen ondersteunen. De gemeente dient toezicht te houden dat de ondersteuners ook de juiste kwaliteiten hebben.

5. Integraal en wijkgericht werken

Onze ambitie: effectieve, domein overstijgende samenwerking. De kwetsbare Eindhovenenaar staat centraal en maatwerk wordt zoveel mogelijk geboden. Voor de aanpak van kwetsbare Eindhovenenaars met meervoudige problemen is het combineren van enkelvoudige oplossingen niet voldoende; met een samenhangende aanpak is de ondersteuning effectiever. Hiertoe moet met anderen worden samengewerkt.

Wij juichen de initiatieven toe die de gemeente heeft genomen met betrekking tot de ontwikkeling van wijkgerichte GGZ. Hierbij wordt de specialistische GGZ-kennis minder gezien vanuit medische optiek (ziek zijn en genezen) maar meer vanuit de herstelgedachte (leren omgaan met kwetsbaarheid) en wordt daarbij sterk gekoppeld aan het sociaal domein. Wij zien in de Eindhovense wijken een sterke toename van mensen met verward gedrag. Het is van groot belang om in samenwerking met de frontlinies in de wijken (zoals Zuidzorg, GGD, woningbouwcorporaties, wijkagenten en Wijeindhoven) de problematiek zo snel mogelijk te signaleren en (preventief) actie te ondernemen om latere escalatie te voorkomen.

6. Oog voor woningtekorten

Het advies om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen, wordt door velen onderschreven, maar het moet ook kunnen. Zorg dat er voldoende aanbod is voor alle doelgroepen. Ga speculatie en oneigenlijk gebruik van woningen tegen: wie een huis koopt moet er zelf gaan wonen en niet de mogelijkheid krijgen van het opknippen in kamertjes en die tegen de hoofdprijs verhuren. Zorg dat iedereen in Eindhoven een fatsoenlijk dak boven het hoofd heeft.

Wonen is een mensenrecht. Niemand slaapt op straat of in de portiek van iemand. Maak van betaalbaar en veilig wonen voor elke Eindhovenenaar een prioriteit. Dit geldt ook voor de tallozen tussenvormen zoals voorzieningen voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang, woonvormen

voor mensen met fysieke en/of verstandelijke beperkingen, re-integratie, jongeren- en ouderenhuisvesting, asielzoekers en vluchtelingen. Activeer dat er een betere verbinding ontstaat tussen wijkbewoners en de mensen die in de wijken in deze voorzieningen komen wonen.

7. Inkoop- en subsidiebeleid

Contracteer instellingen op basis van concrete prestatie- en kwaliteitseisen, hoge mate van participatie van cliënten en de samenwerking met andere instellingen. Dat het sociaal domein ook het inkoopregime hanteert is een echte misser. In het sociaal domein moet men juist samenwerken in plaats van concurreren. Zorg dat prestatie- en kwaliteitseisen, genoemd in de contracten en subsidieafspraken ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht en houd daartoe toezicht op deze instellingen.

8. Opvoedondersteuning in de sociale basis

In veel beleidstheorieën en ook in de optiek van de gemeente Eindhoven wordt het vroegtijdig ondersteunen van ouders bij opvoedvragen en opvoedproblemen als een goed antwoord gezien om effectiever te werken (minder specialistisch behandelen en meer dagelijks opvoeden) en om veel te grote vraag naar specialistische jeugdhulp te verminderen. Het motto is hierbij: minder behandelen en meer opvoeden.

Wij missen inzicht in en een actueel overzicht van alle activiteiten die plaatsvinden in het kader van opvoedondersteuning. Wij zouden graag hierover een extern onderzoek willen laten verrichten om te bezien of opvoedondersteuning voldoende wordt aangeboden (kwalitatief en kwantitatief) en of dit aanbod de verwachting van minder noodzakelijke specialistische hulp rechtvaardigt.

Onderwijs is naast de wijk ook een belangrijke vindplaats voor opgroei- en opvoedproblematiek. Wij vinden dat ouders en jeugdigen niet vanuit school naar huisarts en vervolgens naar GGZ-wachttijdst moeten worden doorverwezen maar dat deskundige hulp op school aanwezig moet zijn. Die hulp moet integraal gericht zijn op wat de jeugdige nodig heeft, wat ouders kunnen doen en wat de school kan doen.

Leerplichtige thuiszitters vormen een groeiende groep waarover wij ons zorgen maken. Kinderen en jongeren hebben het recht om zich maximaal te ontwikkelen en op te groeien met leeftijdsgenoten. Wij vinden dat de gemeente moet zich hiervoor hard moet maken en indien nodig met anderen moet optrekken richting Den Haag om tot heldere beleidskaders te komen.

9. Second opinion

Tegenwoordig wordt door veel mensen de overheid niet op voorhand als betrouwbaar gezien. Een aantal bekende affaires (gaswinning, kindertoeslag enz.) heeft hiertoe zeker bijgedragen. Belangrijke instituties zoals de overheid kunnen veel ongenoegen voorkomen door meer vormen van procedure rechtvaardigheid (zoals second opinion) te hanteren. Als mensen ervaren dat zij op een eerlijke en rechtvaardige manier worden behandeld, reageert men positiever op een besluit, zelfs als dit proces minder gunstig voor hen uitpakt. Dit wordt ook wel het eerlijk-proces-effect genoemd.

Het handhaven van de mogelijkheid om gebruik te maken van second opinion (ook in de aanstaande raadsperiode) is van groot belang voor de bewoners die het gevoel heeft niet goed beoordeeld te worden of niet serieus te worden genomen door de gemeentelijke overheid. Door de mogelijkheid van second opinion worden dure bezwaarprocedures voorkomen.

Al enige jaren kennen we in het sociaal domein de mogelijkheid van een second opinion. Destijds mede ingevoerd om het onnodig juridische tegenover elkaar staan van burger versus overheid zo veel mogelijk te vermijden. Onder meer in de medische wereld is dit fenomeen vanzelfsprekend, maar het is nog onvoldoende geworteld in het sociaal domein. In Eindhoven loopt dat redelijk goed tegen beperkte kosten.

Echter de afgelopen jaren liet de gemeente doorschemeren dat men om uiteenlopende redenen af wilde van de second opinion in het sociaal domein. In de huidige raadsperiode zal dat, zo is ons verzekerd, niet plaatsvinden. Maar in 2026 kan dit opnieuw op de bestuurlijke agenda komen. Wij pleiten ervoor om de second opinion te handhaven, meer bekend te maken en uit te breiden naar meer sectoren in het sociaal domein. Wij zien second opinion ook als een instrument, een uiting van emancipatie en participatie van cliënten en patiënten.

10. Ethische vraagstukken

Een mens kan niet vrij van morele systemen denken en leven. Voor belangrijke keuzen in het leven heeft een mens alles overstijgende waarden nodig als een zingevend overkoepelend verhaal. Een dergelijke morele horizon is altijd aanwezig, of men nu gelovig is of niet. De vraag is of we ons altijd bewust zijn van morele regels die ons leiden. Dit geldt voor onszelf als leden van de cliëntenraad maar ook voor beleidsmakers. In voorstellen en adviezen worden soms expliciete grondwaarden vermeld, maar veelal worden waarden verondersteld waarover geen gesprek heeft plaatsgevonden. Dat is wel nodig omdat waarden soms tegengesteld zijn zoals deze zich voordoen bij: veiligheid versus openheid of gezondheid versus vrijheid of rechtmatigheid versus rechtvaardigheid.

We leven in een samenleving waar digitalisering zorgt voor grote veranderingen. De smartphone in ieders hand, algoritmes die slimme beslissingen nemen, robots die mensen ondersteunen of een deel van hun werk vervangen. Veel van die ontwikkelingen roepen ethische vragen op. Zijn het goede ontwikkelingen? Passen ze bij onze waarden, bij de menselijke maat? Kunnen we ze een verantwoorde richting geven? Wij vinden dat ethische vragen rondom een technologie altijd moeten worden meegewogen in bijvoorbeeld het WMO-beleid en het ouderenbeleid.

Tot slot

Wij verwachten met dit manifest een constructieve bijdrage te leveren aan de input voor het nieuwe collegeprogramma 2026 – 2030. Wij zijn graag bereid dit stuk desgewenst toe te lichten. Wij hebben dit stuk ook ambtelijk verspreid, zodat ook zij kunnen meedenken. Te zijner tijd zullen we ook met de toekomstige wethouder over dit stuk graag in discussie gaan.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op onze website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 7

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over de Eindhovense visie op de bibliotheek 2025 - 2035

Datum : 13 mei 2025

Inleiding

Aan de cliëntenraad is gevraagd advies uit te brengen over de nota “Eindhovense visie op de bibliotheek 2025 – 2035”. Ter voorbereiding daarop heeft de cliëntenraad een werkbezoek gebracht aan de Bibliotheek Eindhoven (BE) en is de cliëntenraad middels een presentatie ambtelijk geïnformeerd over de voornemens.

Landelijk beleid

Het landelijk beleid voor bibliotheken is vastgesteld in de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob). Aanpassing van deze wet in 2023 heeft geleid tot versterking van de bibliotheekfunctie. Deze aanpassing ging gepaard met eenmalige extra middelen in 2023 en 2024 en structurele middelen vanaf 2025. Hiervoor dienen de gemeente meerjarenplannen op te stellen.

De versterking van de bibliotheekfunctie vindt plaats door vaststelling van vijf kerntaken:

- ter beschikking stellen van **kennis en informatie**;
- bieden van mogelijkheden tot **ontwikkeling en educatie**;
- bevorderen van lezen en laten kennismaken met **literatuur**;
- organiseren van **ontmoeting en debat**;
- laten kennis maken met **kunst en cultuur**.

De rol van de bibliotheken verschuift hiermee van boeken uitlenen naar verbinder, plek van rust, inspirator, facilitator en onafhankelijke gids in het omgaan met informatie. Vervolgens zijn in het landelijke bibliotheekconvenant drie opgaven opgenomen:

- **de geletterde samenleving** door het bevorderen van geletterdheid en leesplezier;
- **participatie in de (informatie) samenleving** door het bevorderen van digitale inclusie, democratie en burgerschap;
- **leven lang ontwikkelen** door het bevorderen van vaardigheden en blijvende inzetbaarheid.

Lokaal beleid

In het Eindhovense bestuursakkoord ‘Samen morgen mooier maken’ werd reeds ingezet op een bibliotheekvoorziening in ieder stadsdeel. In lijn met landelijke- en wettelijke kaders, trends en ontwikkelingen en de Koers Sociaal (2)040 heeft de gemeente Eindhoven de ambitie voor de BE geformuleerd. Met de bibliotopen hebben de BE en de gemeente Eindhoven samen met partners en inwoners hier vanaf 2023 uitwerking aan gegeven.

Definitie

Onder de Bibliotheek Eindhoven (BE) wordt verstaan:

- één centrale bibliotheek (Witte dame)

- zes bibliotopen (in ieder stadsdeel één)
- een bibliotheek op iedere SPIL (67 SPILcentra/scholen en drie standalone kinderopvanglocaties)
- een digitale bibliotheek

Daarbij is de centrale bibliotheek tevens een spil in het bibliotheeknetwerk van de Brainportregio.

Trends en ontwikkelingen

Bij de ontwikkeling van de nieuwe visie is rekening gehouden met de snelle groei van het aantal inwoners van Eindhoven. Daarbij verandert ook de samenstelling van de bevolking door de groei van het aandeel eenpersoonshuishoudens, de groei van het aantal internationals, de toename van de culturele diversiteit en de toename van de vergrijzing. Uit deze demografische ontwikkeling van Eindhoven komt naar voren dat de sociale en culturele verschillen toenemen en dat hierdoor kansengelijkheid en sociale cohesie onder druk staan.

Maatschappelijke opgave

De Eindhovense Koers Sociaal (2)040 zet in op het verstevigen van de sociale cohesie en het bevorderen van de kansengelijkheid middels twee pijlers namelijk een sterke sociale basis dichtbij als stevig fundament en met een 'plus' voor inwoners en wijken met een samenloop van problemen.

De BE draagt met name bij aan de eerste pijler: het samen met inwoners versterken van de sociale basis, zodat inwoners zo goed als mogelijk, dichtbij en bij voorkeur in hun eigen leefomgeving ondersteuning kunnen vinden. Daarnaast draagt de BE bij aan de tweede pijler: vanuit de opgave van Kansrijk Opgroeien wordt ingezet op het versterken van gezinnen en het vroegtijdig investeren in de ontwikkeling van de jeugd, zodat deze betere kansen krijgt.

De BE heeft een belangrijke brede maatschappelijke functie in de stad en draagt bij aan onderwijs, talentontwikkeling, ontmoeting, participatie, kunst en cultuur en de digitale samenleving. De BE wordt daarmee een verbinder en ontwikkelaar van mensen en heeft hierdoor impact op het versterken van de sociale cohesie en het vergroten van kansengelijkheid. De BE werkt, door in te zetten op leesvaardigheid, basisvaardigheden en digitale inclusie, aan de ontwikkeling van inwoners, jong en oud. Zij verbindt inwoners met elkaar op wijk- en stadsniveau.

Doelstellingen

Om deze ambitie waar te maken zijn er vier doelstellingen geformuleerd voor de BE te weten kansengelijkheid, verbinding, meedoen en toekomstbestendige BE in een groeiende stad. Deze doelstelling zijn als volgt meer concreet uitgewerkt:

Kansengelijkheid:

- ieder kind in Eindhoven heeft toegang tot boeken, lezen en verhalen;
- samenwerken aan een gezinsaanpak;
- stimuleren van meertaligheid;
- leer- en studieplek voor iedereen.

Verbinding:

- de bibliotheek is van en voor iedereen;
- stimuleren en faciliteren van dialoog en debat;
- betrokkenheid van inwoners.

Meedoen:

- vergroten van basisvaardigheden;
- digitale Inclusie;
- laagdrempelige kennismaking met kunst en cultuur.

Toekomstbestendige BE in een groeiende stad:

- volwaardige bibliotheekvoorzieningen dichtbij;
- innovatief ankerpunt;
- inwoners en gemeenschappen centraal.

Overwegingen

Wij constateren dat er op dit moment binnen de gemeente Eindhoven aparte ontwikkeltrajecten zijn die sterk raken aan de Eindhovense visie op de bibliotheek 2025-2035, zoals de Koers (2)040, de Sociale Zeven, de Vereenvoudiging van het Sociaal Domein en de Buurtontmoeting. Wij adviseren dat er nauw wordt samengewerkt tussen deze ontwikkeltrajecten.

Wij vragen ons af wat de functie of de betrokkenheid van de BE bij de bredere volwasseneneducatie in Eindhoven zal zijn? Er zijn meer partijen die hierop actief zijn. Wij adviseren om ook hier te waken voor overlapping en versnippering en om te zoeken naar functieversterking.

Wij kunnen ons goed vinden in de vier doelstellingen voor de bibliotheek en in de manier waarop deze verder uitgewerkt worden. Wij doen aanvullend nog de suggestie om binnen de doelstelling Kansengelijkheid ook cursussen rondom opvoeden een plaats te geven binnen het aanbod van de bibliotheek. Wij vinden het belangrijk dat (jonge) ouders aangesproken worden door het aanbod van de BE.

Wij vinden het een goede zaak dat de bibliotheek toegankelijk wil zijn en blijven voor iedereen. Terecht wordt echter al in de Eindhovense visie opgemerkt dat er verschillende behoeften zijn ten aanzien van de bibliotheken, en dat deze verschillen per doelgroep. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de behoefte aan een brede dienstverlening en de daarmee gepaard gaande reuring, versus de behoefte aan een rustige plek. Wij adviseren dat er een goed uitgewerkt plan gemaakt wordt om aan ieders behoeften tegemoet te komen. Als er vanwege beperkte ruimte of middelen keuzes gemaakt moeten worden, adviseren wij om prioriteit te leggen bij de behoeften van inwoners met een samenloop van problemen.

Wij juichen het toe dat de bibliotheek zich extra in wil zetten om groepen te bereiken voor wie een bibliotheekbezoek minder vanzelfsprekend is. Wij zijn ervan doordrongen dat er inwoners en gemeenschappen zijn die nog onvoldoende bereikt worden door de bibliotheek. Daarom adviseren wij om in kaart te brengen welke inwoners en gemeenschappen dit zijn. Ook adviseren wij om te onderzoeken op welke manieren de bibliotheek betrokken kan raken bij deze inwoners en gemeenschappen, zodat ook zij zich thuis kunnen gaan voelen in de bibliotheek. Om deze stimulans te realiseren is doelgerichte actie nodig.

Met betrekking tot het bereik van de bibliotheek verdient de website speciale aandacht. Deze moet voor iedereen leesbaar zijn qua tekst en begrijpelijk qua taal. Wij adviseren dan ook om de website te laten beoordelen door inwoners met een visuele of licht verstandelijke beperking, met weinig digitale vaardigheden en met een anderstalige achtergrond, en hun opmerkingen te verwerken. Omdat slechtzienden de BE niet of nauwelijks bezoeken, doen wij de suggestie om ook het Oogcafé,

het leren van braille en een fysieke daisy-lezer een plaats te geven binnen de BE. Aansluitend bij de functie van de BE als Informatiepunt Digitale Overheid stellen wij voor om ook een functie als vindplaats van Onafhankelijk Cliënt Ondersteuners (OCO) bij de BE onder te brengen.

Tenslotte zijn ook de openingstijden van de fysieke BE belangrijk voor het bereik. Deze openingstijden zijn enkele jaren geleden teruggebracht tot kantooruren, waardoor het voor werkenden niet meer mogelijk is om doordeweeks naar de BE te gaan. Ons advies is daarom, de openingstijden weer uit te breiden tot buiten de kantooruren.

Advies

Samenvattend geven wij het volgende advies:

- laat de verschillende stedelijke ontwikkeltrajecten nauw met elkaar samenwerken;
- versterk de functie volwasseneneducatie;
- geef in de biotopen cursussen over opvoeden een stevige plek;
- waak voor het moeilijk samengaan van rust en reuring;
- geef bij keuzen de voorkeur aan mensen die een samenloop van problemen kennen;
- onderzoek de groeperingen die niet bereikt worden en maak op basis daarvan een actieplan om deze alsnog te bereiken;
- laat de website beoordelen door vertegenwoordigers van specifieke doelgroepen;
- laat de biotopen tevens vindplaats zijn van OCO;
- breid de openingstijden uit buiten de kantooruren.

Wij zijn altijd bereid, indien er aanleiding daartoe is, dit advies mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten

Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 8

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over Masterplan mobiliteit 2050 & verkeerscirculatieplan

Datum : 24 juni 2025

Inleiding

De CRSD vraagt van de gemeente om bij de inrichting van de fysieke omgeving van de stad nadrukkelijker rekening te houden met de inwoners en bezoekers die om welke reden dan ook minder mobiel zijn. Onlangs is bij diverse gremia de problematiek rondom het verkeerscirculatieplan (VCP) en verbeteringen van de Ring besproken. Daarbij ligt de nadruk op het autoluw maken van de stad. Dat vinden wij een goede zaak, maar het kan niet de bedoeling zijn dat mensen met een beperking in de toekomst geen gebruik meer kunnen maken van allerlei (noodzakelijke) faciliteiten en voorzieningen in de stad, omdat hen simpelweg de toegang daartoe impliciet wordt ontzegd.

Toelichting

Conform het VN Verdrag Handicap, dat Nederland in 2016 heeft geratificeerd, hebben overheden de verplichting de toegankelijkheid en inclusiviteit van alle inwoners te beschermen en faciliteren. Het verdrag moet mogelijk maken dat mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Sinds de ratificatie in 2016 is er nog te weinig verbeterd, vinden zowel het College voor de Rechten van de Mens als belangenorganisaties.

Belangenorganisatie lederIn stelt dat mensen met een beperking niet gehandicapt zijn vanwege hun beperking, maar vanwege beperkingen die de samenleving hen oplegt. Als je de maatschappij toegankelijker maakt, dan zijn mensen met een beperking niet gehandicapt.

Bovendien neemt de doelgroep - mede als gevolg van de dubbele vergrijzing - in de komende decennia nog enorm toe. Reden om de gemeente dringend te verzoeken bij het maken van de plannen zoals het VCP daar nadrukkelijk rekening mee te houden. Het VCP is immers een uitvoeringsonderdeel van het Masterplan Mobiliteit 2050 en zal in lengte van dagen de basis vormen voor gemeentelijke beleid op dit terrein.

Verkeerscirculatieplan

In dit plan staan lopen en fietsen op één. De stad wordt autoluw en alles wordt ingezet op lopen en fietsen. Maar er wordt te veel uitgegaan van de "normaal lopende" mens waardoor er onvoldoende aandacht is voor inwoners met een mobiliteitsbeperking die niet of nauwelijks kunnen lopen of fietsen en altijd een auto nodig hebben; óf als bestuurder óf als passagier. Er wordt ingezet op een vergroting van het aanbod in deelvervoer en openbaar vervoer. Maar voor veruit de meeste mensen met een beperking is het gebruik van deelvervoer niet mogelijk want er is geen of onvoldoende aangepast deelvervoer beschikbaar. Ter illustratie: Mensen met een beperking die een eigen auto hebben, rijden veelal compleet op handbediening en hun rolstoel past in die eigen auto. Dat is met deelvervoer niet mogelijk. Ook het openbaar vervoer is niet gelijkwaardig toegankelijk voor mensen met een handicap. Er zijn simpelweg te weinig rolstoelplekken in het openbaar vervoer en de bus rijdt dan ook geregeld zonder te stoppen voorbij als er iemand in een rolstoel bij de bushalte staat te wachten.

Masterplan Mobiliteit 2050

In het Masterplan Mobiliteit 2050 wordt ingezet op een 15-minutenstad: alle dagelijkse voorzieningen zullen binnen vijftien minuten lopend of fietsend te bereiken zijn. Wij willen - op basis van inclusiviteit en toegankelijkheid - de garantie dat mensen met een mobiliteitsbeperking ook altijd overal in de stad kunnen komen. Zolang daarvoor geen (goed) aanbod beschikbaar is via geschikte deelauto's en/of voldoende openbaar vervoersplaatsen zullen zij daarvoor gebruik moeten kunnen maken van de eigen auto. Mensen die niet kunnen lopen of fietsen moeten gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en dus ook binnen vijftien minuten, zonder obstakels, bij alle dagelijkse voorzieningen kunnen komen. Daarbij horen voor deze doelgroepen dus ook alternatieve voorzieningen ingericht te worden in deelvervoer en openbaar vervoer.

Gehandicapten-parkeerplaats

Wij vrezen dat door het autoluw maken van de stad, het meer inzetten op deelvervoer en openbaar vervoer ook consequenties ontstaan voor het aantal gehandicapten-parkeerplaatsen in de stad. Bij gebrek aan voor hen passende alternatieven, zal een (groeierende) doelgroep noodgedwongen gebruik blijven maken van de auto. Zij zullen een gehandicapten-parkeerkaart aanvragen, die je krijgt als je minder dan 100 meter kunt lopen. Met deze auto's moet ook geparkeerd kunnen worden, op max. 100 meter bij alle belangrijke plaatsen in de stad. Wij willen de garantie dat er voldoende gehandicapten-parkeerplekken zijn én blijven. Deze moeten passen bij de behoefte van onze doelgroep én ook bereikbaar blijven.

Mobiliteitsbeperkingen

De gemeente moet voorkomen dat straks - als gevolg van het VCP en het daarmee samenhangende auto-ontmoedigingsbeleid - iemand met een mobiliteitsbeperking veel langer onderweg is dan nu het geval is. Zij kunnen immers geen gebruik maken van de alternatieve opties, die er voor mensen zonder beperking wel zijn. Dit kan tot gevolg hebben dat mensen met een mobiliteitsbeperking de stad gaan mijden en thuisblijven. Uitgaan en winkelen in de stad, bezoeken van (para-) medische behandelaars, recreëren, etc. wordt voor deze groep een stuk minder aantrekkelijk of zelfs onhaalbaar. Dus, behalve dat het VCP erin moet voorzien dat alle plaatsen bereikbaar blijven, moet het voor mensen met een mobiliteitsbeperking ook qua tijd te doen blijven om de stad met de auto te bereiken.

Dit aspect van tijd geldt ook voor de Thuiszorg, Zorgvervoer en Taxibus. Dit vervoer staat al onder druk als gevolg van het feit dat de verplaatsingen van cliënten lang duren en daardoor veel geld kosten. Als door het VCP in combinatie met een toenemend aantal gebruikers de reistijden nóg langer worden, neemt de druk op deze instanties nóg meer toe. Ook voor mantelzorgers moet het mogelijk blijven om hun 'cliënten' binnen de Ring goed te kunnen bereiken. Met de druk op de zorg en met de toenemende vergrijzing neemt de behoefte aan mantelzorgers toe. Het is ons tot nu toe niet duidelijk hoe met dit aspect wordt omgegaan in de plannen zoals die er nu liggen.

Handboek Toegankelijkheid

In het masterplan mobiliteit 2050 en de daaronder liggende uitvoeringsplannen wordt uitgegaan van de richtlijnen toegankelijkheid zoals beschreven in het Handboek Toegankelijkheid Openbare Ruimte. Dit jaar wordt echter dit handboek geëvalueerd en op basis van die evaluaties wordt het handboek aangepast. Tegen de tijd dat de plannen worden uitgevoerd, geldt het nieuwe Handboek. Wij zouden graag zien dat het nieuwe handboek langs alle plannen wordt gelegd en dat de plannen worden uitgevoerd volgens de normen van het nieuwe Handboek Toegankelijkheid.

Stomp-principe

U hanteert het STOMP-principe (stappen, trappen, openbaar vervoer, mobility as a service, particuliere auto) als het uitgangspunt voor het Masterplan Mobiliteit 2050. Wij zouden graag zien,

dat u STOMP verandert in STROMP, waarbij de R (van rollen) staat voor de mensen met een mobiliteitsbeperking zodat ook zij vertegenwoordigd worden in dit principe.

Advies

Kortom, wij vragen u dringend dit ongevraagde advies te betrekken in uw afwegingen en plannen op het terrein van het ruimtelijk domein, opdat de situatie van gehandicapten in Eindhoven niet verder verslechtert, maar verbetert.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 9

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over Meedoenbijdrage

Datum : 24 juni 2025

Inleiding

Wij sturen dit ongevraagd advies naar aanleiding van de Meedoenbijdrage.

Wij maken ons al jaren hard voor een Meedoenbijdrage voor iedereen die daar recht op heeft. Helaas zien wij ook dat een deel van de door de gemeente Eindhoven verstuurde brieven aan rechthebbenden niet geretourneerd wordt.

Bij een eerste navraag in 2022 bleek dat rond de 20 procent van de verzonden brieven voor het aanvragen van de Meedoenbijdrage niet geretourneerd was. Dit ondanks het feit dat er slechts een handtekening moest worden gezet, als de door de gemeente ingevulde gegevens juist zijn. Dit jaar was het extra schijnend, aangezien de Energietoeslag ook gekoppeld werd aan de Meedoenbijdrage. Met een extra voorlichtingscampagne werd alsnog een deel van deze groep bereikt.

Helaas moeten wij constateren dat het aantal geretourneerde brieven op dit moment weer op het niveau van vóór de energiecrisis ligt. Dat betekent dat er wederom ongeveer 2000 rechthebbenden geen gebruik maken van de regeling, terwijl zij hier recht op hebben omdat ze vanuit de gemeente een uitkering krijgen. Wij vinden we het niet aanvaardbaar dat zoveel mensen, waarvan de gemeente weet dat zij financieel in een kwetsbare situatie zitten, dit geld niet ontvangen. Zeker als er sprake is van gezinnen, waarbij het totaal al snel 1000 tot 2000 euro kan bedragen.

Dit is dan ook de reden dat wij er sinds 2022 op aandringen om te onderzoeken wat de redenen zijn waarom zoveel mensen niet reageren op deze brief. Maken zij een bewuste keuze of is er een andere reden? Zo'n onderzoek zou kunnen uitwijzen dat mensen niet in staat zijn om de brief te lezen of te begrijpen, of dat zij de post niet meer openen. Als dit het geval blijkt te zijn, kan de gemeente hier gericht op acteren. Aangezien de gemeente precies weet aan wie de brief over de Meedoenbijdrage is verstuurd en ook kan zien wie deze heeft geretourneerd en wie niet, lijkt dit ons vrij simpel te achterhalen.

Tijdens een gesprek in het overleg van de CRSD met de betreffende beleidsambtenaar op 1 april jl. over de Meedoenbijdrage gaf deze te kennen dat de gemeente weet welke inwoners uit de bijstand uitstromen naar de AOW. Dat is een groep die regelmatig de Meedoenbijdrage niet aanvraagt.

Wij van mening dat er nog een veel te grote groep overblijft die de brief niet retourneert. Wij hebben al meermalen gevraagd om dit te onderzoeken om zodoende een goede en effectieve manier te ontwikkelen om deze mensen alsnog te bereiken.

Middels deze brief willen wij daarom nogmaals dringend aandacht vragen voor dit onderzoek en daaropvolgend voor de mogelijkheden die de gemeente heeft om inwoners gericht te ondersteunen en/of aan te schrijven en dus alsnog te bereiken.

Wij zien graag uw reactie tegemoet.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 10

EINDHOVEN

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Reactie op voornemen om verhuisprimaat in de verordening op te nemen

Datum : 23 september 2025

Voorwoord

Ambtelijk is verzocht om voor 25 september 2025 een reactie te geven op het gemeentelijk voornemen om het zogenoemde primaat van verhuizen in de verordening op te nemen. Wij hebben dit uitvoerig besproken en hebben hierbij de onderstaande opmerkingen en vragen.

Het betreft hier nog geen formeel advies (dat komt later als we alle stukken hebben) maar een eerste reactie op het voornemen. Graag horen wij ambtelijk wat zij hiervan vinden en ook ontvangen wij graag antwoorden op de gestelde vragen.

Inleiding

Voor inwoners die door een ongeval, ziekte of ouderdom beperkingen krijgen, zal de woning (soms ingrijpend) moeten worden aangepast. Inwoners zijn vaak verknocht aan het huis, de omgeving en de mensen en in de buurt. Zij willen dan ook vaak niet verhuizen naar een andere (bouwkundig meer geschikte) woning. De gemeente is in het kader van de Wmo verantwoordelijk voor de woningaanpassingen, maar kan daar (financieel) grenzen aan stellen. De gemeente kan inwoners echter niet dwingen om te verhuizen, maar kan wel haar medewerking aan de woningaanpassing sterk beperken. Als de gemeente vindt dat de kosten van de aanpassingen te hoog worden, kan zij van mening zijn dat verhuizen meer voor de hand ligt; het zogenoemde verhuisprimaat. Deze eerste reactie gaat over de wijze waarop de gemeente dit verhuisprimaat wil toepassen.

Sociale omstandigheden

Als de gemeente het verhuisprimaat wil toepassen dan moet zij dit vastleggen in de verordening. Factoren waarmee het college rekening moet houden zijn onder andere:

- de beschikbaarheid van aangepaste of eenvoudig aan te passen woningen
- de financiële gevolgen van de verhuizing (bijvoorbeeld stijging van de woonlasten)
- de snelheid waarmee het probleem opgelost kan worden
- de sociale omstandigheden
- de woning moet binnen een medisch aanvaardbare termijn beschikbaar zijn

Deze sociale omstandigheden spelen bij het wel of niet kunnen toepassen van het verhuisprimaat een grote rol. Dit blijkt ook uit uitspraken van rechters die sociale omstandigheden doorslaggevend vonden.

Bij sociale omstandigheden van de belanghebbende kan gedacht worden aan:

- de binding die een belanghebbende heeft met de buurt
- de hulp die burens geven
- de aanwezigheid van familie en/of vrienden

- de gezondheidssituatie van de partner
- de aanwezigheid en afstand tot verschillende voorzieningen zoals winkels en ziekenhuis
- de mantelzorg die door de verhuizing zou wegvallen
- het behoud van zelfredzaamheid in de eigen omgeving
- beoefening van hobby's

Belangenafweging vanuit de gemeente

Een primaat van verhuizen houdt dus in dat verhuizen naar een geschikte woning 'voorrang' heeft op het aanpassen van een woning als een bepaalde grens (een vastgesteld bedrag) wordt bereikt. Het primaat van verhuizen is niet nieuw. Het past binnen het in de Wmo verankerde uitgangspunt 'goedkoopst compenserend'. De gemeente hoeft alleen de goedkoopste voorziening te verstrekken, zo lang dit de beperkingen van inwoner op adequate wijze oplost.

De gemeente stelt dat het doel van het primaat van verhuizen is om ervoor te zorgen dat bij een bepaalde grens (een vastgesteld bedrag) verhuizing de voorkeur heeft boven het aanpassen van de woning. Een primaat biedt duidelijkheid aan de inwoner (en gemeente) over wanneer wordt ingezet op verhuizen naar een geschikte woning.

Het primaat, zo stelt de gemeente, draagt óók bij dat inwoners sneller verhuizen naar een voor hen langdurig geschikte woning. Dit betekent dat de woning die zij achterlaten, zoals een eengezinswoning met 2 trappen, weer passend wordt toegewezen aan gezinnen op zoek naar een woning.

Om het primaat te kunnen gebruiken, dient dit in de Verordening Sociaal Domein te worden verankerd. De maatregel, zo stelt de gemeente Eindhoven, wordt uitgewerkt n.a.v. gesprekken over de financiële meerjarenstrategie waarbij o.a. is gekeken naar oplossingen die bijdragen aan de financiële houdbaarheid en uitvoerbaarheid van de Wmo.

Toepassing van deze regeling in Eindhoven

De gemeente wil het primaat van verhuizen vaststellen op € 10.000,-. Als de verwachte aanpassingskosten € 20.000,- bedragen, dan geldt weliswaar het primaat van verhuizen, maar dit mag niet automatisch worden toegepast. Eerst volgt een zorgvuldige belangenafweging door de specialist Wmo. In deze belangenafweging spelen veel factoren een rol, denk aan de tijdige beschikbaarheid van aanwezigheid van geschikte andere woningen, informele hulp in de buurt en de financiële gevolgen die de verhuizing met zich meebrengt. Zeker zo belangrijk zijn de sociale omstandigheden en snelheid waarmee probleem opgelost kan worden, zodat men niet onnodig lang in een ongewenste situatie blijft.

Het enkele feit dat de verwachte aanpassingskosten hoger zijn dan € 10.000,-, leidt er dus niet automatisch toe dat het verhuisprimaat wordt toegepast. Het kan dus zijn dat ondanks dat de kosten € 20.000,- bedragen, toch wordt gekozen voor woningaanpassing. Als de geschatte aanpassingskosten om de woning geschikt te maken lager zijn dan € 10.000,- geldt het primaat van verhuizen niet. De inwoner kan uiteraard wel zelf de keuze maken te verhuizen en voor een verhuiskostenvergoeding in aanmerking komen.

Reactie van de CRSD

Als eerste reactie stellen wij dat het zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen het uitgangspunt moet zijn. Met andere woorden tegenover primaat van verhuizen zetten wij primaat van zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Dus niet verhuizen tenzij, maar thuis blijven wonen tenzij.

Wij geven puntsgewijze een reactie op het gemeentelijk voornemen.

Beschikbare woningen

- **Woningnood**, zowel het gebrek aan aanbod van koop als (sociale) huur, leidt ertoe dat er veelal geen andere oplossingen zijn dan woningaanpassing. Het stellen van een verhuisbedrag terwijl er geen verhuizing mogelijk is, stelt impliciet een maximum aan het bedrag voor woningaanpassingen.
- Als er **geen alternatieve woning voorhanden** is of op **afzienbare termijn** beschikbaar komt zal er meer geld voor de benodigde aanpassingen in de bestaande woning beschikbaar gesteld moeten worden.
- Deze “afzienbare termijn” dient op voorhand bepaald te worden in samenspraak met de inwoner en OCO, op basis van de problematiek.
- Iemand mag niet te lang in een niet aangepaste situatie verblijven. Indien de woning aangepast gaat worden dan dient dit zo spoedig mogelijk uitgevoerd te worden. Wij pleiten voor een spoedprocedure bij zwaardere gevallen.
- **Betaalbare gelijkvloerse bungalows** zijn er nauwelijks.
- Een woonvorm die vaak als geschikt aangemerkt zal worden is een **appartement**, aangezien deze ook gelijkvloers is. Er komt echter veel meer kijken bij het wonen in een appartement zoals toegankelijkheid van liften, het dichtbij parkeren (in verband met boodschappen) en het vaak geringe contact met burens vergeleken met rijtjeswoning.
- Krijgt de inwoner hulp van de gemeente bij het zoeken naar een andere woning? Zo ja, hoe vaak mogen inwoners het aanbod van een **woning mogen weigeren**? Wij beseffen hierbij dat de urgentie steeds groter wordt omdat men dan in de tussentijd in een niet aangepaste woning moet blijven wonen.
- Bij geen hulp van de gemeente bij het zoeken, wat doet de gemeente in de tussentijd voor de inwoner en na hoeveel tijd wordt bepaald dat een verhuizing niet mogelijk blijkt?

Verhuizen

- De nieuwe woning kan ook ver weg liggen in verband met deelname aan activiteiten (sport, cultuur, winkels, vrienden etc.) waarvoor de persoon dan **extra vervoer** nodig heeft. Het Wmo-vervoer laat veel te wensen over, zeker als er verder gereisd moet worden zoals met het OV en de regiotaxi. Belangrijk is dat voorkomen wordt dat dit vervoer veelvuldig nodig is want dit werkt demotiverend waardoor mensen uiteindelijk dan maar thuisblijven.
- **Zorg vanuit de buurt** ontvangen is heel belangrijk. Als men in een nieuwe wijk (of gemeente) komt waar men niemand kent, valt mantelzorg vanuit de buurt weg.
- Het principe gaat in tegen de visie van **de Koers Sociaal 2040**: de sociale stad door het versterken van de sociale cohesie waarbij mensen elkaar in hun eigen wijk moeten gaan helpen en versterken. Het is lastiger hulp te gaan vragen en ontvangen bij nieuwe burens dan bij burens waar men al jaren naast woont.
- Het primaat van verhuizen verhoudt zich ook niet met het **vastgestelde ouderenbeleid** waarbij nu juist het zo lang mogelijk thuis zelfstandig blijven wonen het uitgangspunt is.
- Meestal is er **minder ruimte na een verhuizing** en kunnen bepaalde hobby's wellicht niet meer uitgeoefend worden. Klussen/knutselen, fietsen (aangepaste fiets, driewieler bijv., is vaak te groot voor een fietskelder/bergruimte in een appartement), thuiswerken etc. Alle zaken waarvoor mensen vaak een aparte ruimte in hun woning inrichten. Juist leuke en uitdagende dingen blijven doen zijn belangrijk voor de mentale gezondheid van de persoon die om wat voor reden dan ook een aangepaste woning nodig heeft.

- Mensen met een plotselinge handicap (bijvoorbeeld door een ongeluk) kunnen in eerste instantie denken dat er niets meer kan en dat ze geen **extra ruimtes** nodig hebben, echter als de tijd verstrijkt blijkt er toch veel meer mogelijk waar juist extra ruimte voor nodig is. Bovendien heeft een gehandicapt persoon met de nodige hulpmiddelen veel ruimte nodig voor die hulpmiddelen.
- Ook een **logeerkamer** kan heel belangrijk worden bij mensen die hulp nodig gaan hebben, zodat familie en mantelzorg kan overnachten en de persoon kan bijstaan.
- Verhuizen kan langer gaan duren dan verbouwen. **Hoelang moet iemand wachten op verhuizing als verbouwing veel sneller kan?** Men kan niet lang blijven wonen in een niet adequaat aangepaste woning.
- Een woningaanpassing is al snel te duur met de prijzen vandaag de dag. Een traplift is een stuk duurder dan 10 jaar geleden.
- Verhuizen moet een mogelijkheid zijn en er moet **voldoende vergoeding** tegenover staan, inclusief een vergoeding voor de extra kosten die horen bij een verhuizing (huisaanpassingen, inrichtingskosten, verven etc. Verhuizen is een mogelijkheid maar mag geen verplichting worden.
- Verhuis-termijn (er zijn gemeenten die 6 maanden hanteren) dan wel verbouwingstermijn van tevoren vaststellen om te voorkomen dat inwoner te lang in een onaangepaste omgeving moet blijven wonen.
- Bij geen afzienbare verhuistermijn moet er toch gekozen worden voor de duurdere woningaanpassing waar dan per omgaande mee gestart dient te worden.

Financieel

- Belangrijk om te weten wat de financiële grenzen worden. Er wordt een **voorbeeldbedrag van € 10.000** genoemd; wat is het werkelijk bedrag? Wij vinden dat bedrag veel te laag, omdat daar niet veel voor gedaan kan worden. Wordt dit bedrag op basis van werkelijke gemaakte kosten verstrekt of wordt het als lumpsum verstrekt?
- Het stellen van een verhuisbedrag terwijl er geen verhuizing mogelijk is, stelt impliciet een maximum aan het bedrag voor woningaanpassingen.
- Dienen van alle verhuiskosten facturen overlegd te worden? Verhuizen gebeurt vaak door bekenden en familie en is daardoor goedkoper. Echter zonder factuur wordt dit wellicht niet vergoed door de Wmo aangezien er geen factuur overlegd kan worden. Jammer om dan zoveel meer geld uit te geven voor de verhuizing omdat het via een **officiële verhuizer** gedaan moet worden. Dan zou dat geld beter besteed kunnen worden aan de woningaanpassing en wordt de persoon tevens alle extra rompslomp die bij verhuizen komt kijken bespaart.
- Wat gebeurt er met het verschil tussen **het primaatbedrag en de daadwerkelijke verhuiskosten**. Ofwel wat als de verhuizing minder dan € 10.000 kost? Er staat blijkbaar een bepaald bedrag voor gereserveerd. Is het mogelijk het verschil van het benodigde bedrag en het gereserveerde bedrag aan de bewoner te geven waarmee dan eventuele kleine aanpassingen gedaan kunnen worden. Bij een verhuizing komt altijd meer kijken dan alleen de fysieke verhuizing waar men de factuur van de verhuisorganisatie voor krijgt.
- Op het moment dat mensen gebruik maken van een Wmo-voorziening moeten zij **abonnementsgeld** (ongeveer € 20 per maand) betalen. Een woningaanpassing valt onder dit abonnementsgeld. Geldt dit ook voor de verhuisvergoeding?
- Hoelang loopt dan zo'n verplichting?
- Er zijn gemeenten die in hun verordening hebben opgenomen dat duidelijke verbeteringen aan een woonhuis die tot verhoogde waarde leidt (onafhankelijk vastgesteld) op langere

termijn worden verrekend. Zo wordt ook gekeken naar huurhuizen van corporaties die door aanpassing blijvend beschikbaar zouden kunnen blijven voor de doelgroep die aangepaste woning nodig heeft.

- Er wordt landelijk gedacht aan een **inkomensafhankelijke bijdrage**. Als dat wordt ingevoerd, wat doet de gemeente dan om deze bijdrage voor de woningaanpassing dan wel verhuizing laag te houden zodat iemand met een modaal inkomen niet plots een eigen bijdrage van zo'n € 300,- moet gaan betalen, Er wordt gesproken over een passende verhuiskostenvergoeding om de kosten gemoeid met de verhuizing te dekken. Wie bepaalt wat passend is? Voor persoonlijke voorkeuren (bijv. de vloerbedekking in de nieuwe woning) zal een extra vergoeding meegenomen moeten worden aangezien men een naar eigen zin (passend) ingerichte woning achter moet laten.
- Mag de verhuisvergoeding gebruikt worden voor een verhuizing buiten de eigen gemeente?

Overige aandachtspunten

- Een belangrijke randvoorwaarde is dat persoon de juiste hulp krijgt bij het bepalen of het **primaat** ingezet wordt of niet. Een **sterke OCO** (en/of ergotherapeut) kan vanuit de positie van de inwoner meedenken of de voorgestelde nieuwe woning inderdaad geschikt is. Iemand die nooit met de Wmo te maken heeft gehad, wordt vaak overrompeld door de nieuwe regels van een instantie waar ze voorheen nooit mee te maken hebben gehad. Een OCO kan hierbij assisteren. Mensen doen zich vaak beter voor dan dat ze zijn en denken minder nodig te hebben dan werkelijk het geval is. De beschikbaarheid van een deskundige OCO is dan zeer van belang. De Wmo-ambtenaar zou hier nadrukkelijk op moeten wijzen.
- Wij vinden dat bij het afwegen wel of niet verhuizen, alle aspecten meegenomen moeten worden, ook die niet onder de WMO vallen. Bijvoorbeeld met betrekking op **thuiszorg/wijkverpleging**. Als thuiszorgorganisaties verder moeten reizen om bij de cliënten te komen dan geeft dit voor een thuiszorgorganisatie extra kosten en voor de cliënt extra frustratie en langere wachttijden. Dit is iets waar de Wmo geen rekening mee hoeft te houden aangezien de thuiszorg/wijkverpleging meestal uit de Wlz geleverd wordt; uit een ander potje betaald wordt dus.
- Wij wijzen erop dat de **mentale impact van verhuizen** heel erg groot is en dit klemmt te meer als dit niet vrijwillig plaatsvindt. Verhuizen is (één van) de meest stressvolle gebeurtenis(sen) in een leven van een mens. Zeker als een persoon woningaanpassingen nodig heeft vanwege lichamelijke klachten/beperkingen, is het aannemelijk dat het stressniveau van deze persoon al hoger is dan toen hij/zij de aanpassing nog niet nodig had (en 'gezond' was). Soms moet je oude bomen niet verplanten.
- Wij zouden graag inzicht hebben in de aard van het probleem. Graag zouden wij cijfers zien van het gebruik van de Wmo in het kader van woningaanpassing: hoe vaak wordt dit gedaan, hoeveel koop/vrije sector huur/woningbouwcorporatie, welke doelgroepen, voor welke aanpassingen, voor welke bedragen, hoe vaak leidt e.e.a. tot geschil, waarover gaan deze geschillen, hoeveel komen er bij de beroep- en bezwaarcommissie en hoeveel bij de rechtbank, met welk resultaat.
- Welk bedrag denk de gemeente met haar voorgenomen beleid in het kader van het **primaat** van verhuizen te besparen?

Bij onze bespreking over dit onderwerp sloten wij af met een korte stellingname:

- uitgangspunt moet zijn zo lang mogelijk zelfstandig wonen
- geen **primaat**bedrag maar altijd maatwerk
- binnen zes maanden moet er een oplossing zijn

- gemeente dient sterk aan te dringen op inschakelen van ter zake deskundige OCO

Graag zijn wij bereid om onze reactie nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 11

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over Programmaplan Transformatie Sociaal (2)040

Datum : 7 oktober 2025

Inleiding

De gemeenteraad van Eindhoven stelde in september 2024 de Koers Sociaal (2)040 vast. Hiermee werden de kaders vastgelegd voor Eindhoven om een gezonde en sociale stad te zijn voor al haar inwoners. De Koers Sociaal (2)040 zette middels zes opgaven in op behoud en het verstevigen van de sociale cohesie en het bevorderen van de kansengelijkheid. De Koers Sociaal (2)040 gaf op inhoud weer welke keuzes de gemeente Eindhoven maakt. Wij hebben daarover destijds een uitvoerig advies uitgebracht.

In januari 2025 werd de vertaling van de koers gepresenteerd in de vorm van een Ontwikkelagenda Koers Sociaal 2025 – 2026. De ontwikkelagenda omvat de inhoudelijke uitwerking van de opgaven in doelen, resultaten en inspanningen en hoe de gemeente hier invulling aan gaat geven. Ook hier brachten wij uitvoerig advies over uit.

In het nu voorliggend Programmaplan Transformatie Sociaal (2)040 2025 – 2030 wordt beoogd een programmatische aanpak te geven aan de uitvoering van de transformatie voor de aanstaande jaren. Hierbij worden tevens rekening gehouden met de aanpalende ontwikkelingen zoals het landelijk integraal zorgakkoord, het regionaal samenwerken bij specialistische jeugdhulp en lokale programma's zoals verbetering dienstverlening en gebiedsgericht werken.

Inhoud

Om de inhoudelijke opgaves te realiseren voor het sociaal domein, zoals deze zijn vastgesteld in de koersnota, is transformatie noodzakelijk. Transformatie betreft onder meer de wijze waarop de gemeente het sociaal domein organiseert, financiert en samenwerkt bij de uitvoering.

Met het transformatieprogramma wil de gemeente de komende jaren inzetten op een stevige sociale basis, sociale netwerken en gemeenschapsvorming gericht op het versterken van het dagelijks leven. Op deze wijze wil de gemeente de randvoorwaarden scheppen om mee te doen en kwalitatief goede, betaalbare, beschikbare en bereikbare ondersteuning en zorg te behouden voor de inwoners die dat nodig hebben.

Er worden hierbij vijf transformatielijnen weergegeven te weten:

- versnelling innovatie ondersteuning en zorg
- herinrichting ondersteunings- en zorglandschap
- vereenvoudiging en effectiviteit
- cultuurverandering en leertraject
- methodisch en data gedreven werken

De transformatielijnen zijn noodzakelijk, zo stelt de gemeente, om de doelen van koersnota (2)040 te kunnen realiseren. Deze transformatielijnen worden daarom zoveel mogelijk uitgevoerd binnen de eerder vastgestelde opgaven van de Koers Sociaal (2)040, te weten:

- de kracht van de inwoners en sociale netwerken centraal
- versterken van de institutionele sociale basis
- sociaal bouwen en inrichten
- kansrijk opgroeien
- een financieel zeker bestaan
- eerst een thuis

Een groot aantal zaken moet nog verder worden uitgewerkt samen met de partners. Nieuwe praktijken zullen eerst in pilots worden uitgezet, om te bezien of deze ook werken.

Bij dit alles speelt natuurlijk ook de onzekerheid nog mee vanwege de landelijke verkiezingen in oktober en de lokale verkiezingen in maart.

Reactie

Inhoudelijk hebben we reeds twee keer eerder gereageerd: eerst op de koersnota en nadien op de uitwerking ervan. Vanwege de vele inhoudelijke raakvlakken met het transformatieplan verwijzen we naar deze eerder adviezen van ons. Daarmee kunnen we ons beperken tot een aantal opmerkingen:

- wij kunnen ons vinden de uitgangspunten van de transformatie
- wij zijn tot op heden goed betrokken bij de planvorming
- wij zijn benieuwd naar de verdere uitwerking
- wij zijn geïnteresseerd in de ontwikkeling van het dashboard sociaal domein
- wij missen het idee van de omgekeerde toets in het plan

Tot slot

Bij veel “hoog over” plannen missen we vaak de link met de daadwerkelijke praktijk. Vaak kunnen we het wel eens worden op abstract niveau over doelstellingen zoals: integraal werken, inclusie bevorderen, sociale cohesie versterken enz. Goede bedoelingen pakken niet altijd goed uit. Voor de cliëntenraad geldt vooral: hoe gaat dit uitpakken in de praktijk. Dat is de reden dat wij graag de hierna genoemde interessante rapporten onder uw aandacht willen brengen.

Onlangs bracht het SCP (2025) een goed rapport uit “*Overzicht van knelpunten bij de ondersteuning van mensen met meervoudige problemen*”. In dit kader is er ook nog een goed rapport (2025) van leder(in) over de huidige mankementen in het sociaal domein “*Ervaringen met de Wmo*” met name over mensen die langdurig afhankelijk zijn van hulp.

Het betreft analyses van knelpunten bij de ondersteuning van mensen met meervoudige problemen en/of langdurige afhankelijkheid van hulp. De rapporten laten zien dat veel mensen moeite hebben om passende hulp te vinden. Denk aan mensen die tegelijk kampen met handicaps, schulden, gezondheidsproblemen of opvoedvragen. Het huidige zorg- en ondersteuningsstelsel is ingewikkeld en versnipperd, waardoor hulp vaak te laat komt of niet goed aansluit.

Daarnaast wijzen de rapporten op structurele oorzaken. Zo zijn er tegenstrijdige waarden en onrealistische aannames in het beleid, zoals het idee dat iedereen volledig zelfredzaam kan zijn. Ook sluiten interventies niet altijd aan bij de behoeften: hulp is te beperkt, tijdelijk of gericht op maar één deel van het probleem. Hulpverleners missen soms kennis of ruimte om echt maatwerk te bieden.

Verder zijn er organisatorische en financiële knelpunten. Mensen lopen vast in regels, ervaren lange wachttijden door personeelstekorten en merken dat organisaties slecht samenwerken. Ook

gescheiden geldstromen en marktwerking zorgen voor ongelijkheid en belemmeren passende ondersteuning. Daardoor worden juist de mensen die langdurig of intensief hulp nodig hebben het minst goed bereikt.

Wij hopen dat deze rapporten door de beleidsmakers mede tot inspiratie dienen om alleen plannen te maken die sterk rekening houden met de weerbarstige praktijk van alledag, zoals beschreven in deze rapporten en ook herkenbaar voor de ervaringsdeskundigen in de CSRD.

Graag zijn wij bereid om onze reactie nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 12

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over aanpak voortijdig schoolverlaten

Datum : 7 oktober 2025

Inleiding

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om in regioverband samen te werken aan een sluitende aanpak van het voortijdig schoolverlaten. Het streven is dat alle jongeren ten minste een diploma hebben op het niveau MBO-2; de zogenoemde startkwalificatie. Voor de leeftijd van 5 - 18 jaar is de leerplichtwet van toepassing en voor de leeftijd van 18 tot 27 jaar is de regeling voortijdig schoolverlaten van toepassing. Het grote verschil is tussen deze twee regelingen is dat de leerplichtwet voor 5 tot 18-jarigen dwingend is en dat de aanpak van voortijdig schoolverlaten vooral preventief, ondersteunend en stimulerend is en geen verplichtingen kent.

In de aanpak wordt aandacht besteed aan trajecten die randvoorwaardelijk zijn om op school of werk succesvol te kunnen zijn. Het gaat dan om trajecten op het gebied van onder meer studiekeuze, taalachterstand en zorg. De rijksoverheid geeft alle regio's hiervoor structurele middelen en veelal worden deze door de gemeenten aangevuld. In Zuidoost-Brabant is ruim 4,5 miljoen euro per jaar beschikbaar en daar moet de regio (met Eindhoven als trekker) een gezamenlijk gedragen (gemeenten en onderwijsinstellingen) plan voor indienen.

Inhoud

Wij hebben een presentatie gehad over het Regionaal Programma 2026-2029 voor Zuidoost-Brabant en over een specifiek (bovenwettelijk) onderdeel hiervan namelijk het doorstroompunt van waaruit onder meer outreachend werken en intensieve begeleiding plaatsvindt voor de meest kwetsbare groepen.

Meest kwetsbare worden in dit kader als volgt nader gedefinieerd: jongeren met problematiek op het gebied van hun persoonlijke situatie en met een ondersteuningsvraag; jongeren met Multi problematiek die veel zorg nodig hebben, jongeren met een grote taalachterstand in combinatie met grote kwetsbaarheid, jongeren met een laag IQ en gedragsproblemen; jongeren met sociale en huiselijke problematiek; jongeren met psychische en psychosociale problematiek; nieuwkomers en anderstalige jongeren.

Het regionaal programma kent drie programmalijnen, te weten: het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, het begeleiden van jongeren naar school en het ondersteunen van jongeren naar duurzaam werk. Deze programmalijnen zijn vervolgens uitgewerkt in totaal 15 maatregelen gericht op betere kansen op school en op werk en betreft onder meer: begeleiding van nieuwkomers, overstap coaching, maatwerktrajecten op het MBO, hulp op school gericht op zorg en op arbeid en begeleiding bij doorstroming (doorstroompunt en jongerenpunt).

Reactie

In grote lijnen kunnen wij ons goed vinden in het Regionaal Programma 2026-2029. Wij maken hierbij de volgende opmerkingen:

- Ook wij denken dat kwetsbare jongeren in de eerste plaats persoonlijke ondersteuning, zorg, extra taalonderwijs en/of aangepast (speciaal) onderwijs nodig hebben om goed te kunnen meekomen in het onderwijs en later ook op de arbeidsmarkt. Dit zijn voorwaarden zonder welke deze kwetsbare jongeren een groot risico lopen om buiten de boot te vallen.
- Soms is specialistische jeugdhulp (psycholoog/psychiater) nodig, maar deze kent helaas lange wachttijden. Hoe wordt hiermee omgegaan? Zijn er in de wachttijd bijvoorbeeld mogelijkheden om mee te doen met vrijwillige hulpverleningsgroepen, zelfhulpgroepen of lotgenotengroepen? Is er na afloop van deelname aan dit soort groepen een warme overdracht naar de formele jeugdhulpverlening? En na afloop hiervan weer naar het onderwijs of arbeid/beschutte werkplekken? Met andere woorden is er een sluitende aanpak?
- Voor nieuwkomers met een grote ondersteuningsbehoefte is feitelijk nog geen goed sluitend aanbod binnen de nieuwkomersonderwijs en het VSO in onze regio. Dit vinden wij zorgelijk. Het programma geeft immers zelf ook al aan, dat het om een zeer kwetsbare doelgroep gaat met een grote kans op uitval. Wij vragen ons af, wat er gedaan gaat worden om ook voor deze groep zo snel mogelijk tot een goed sluitend aanbod te komen?
- Het platform Kies je Plek is een samenwerking van onderwijs en bedrijfsleven. Het wordt gebruikt door leerlingen vmbo en pro, mbo en hbo. Het is bedoeld voor kwetsbare jongeren die te maken hebben met persoonlijke, huiselijke, sociale en Multi problematiek, en die daardoor het risico lopen om de aansluiting op de arbeidsmarkt te missen. Centraal staat beroepsoriëntatie en oriëntatie op de arbeidsmarkt. Wij missen de mogelijkheid om deel te nemen voor kwetsbare jongeren met universitaire achtergrond. We adviseren daarom om het platform Kies je Plek ook op hen af te stemmen.
- Tenslotte wijzen een mogelijke tegenstrijdigheid bij de actiepunten van het doorstroompunt. Als aanbeveling wordt genoemd: meer uniform en methodisch te werken. Dit staat echter op gespannen voet met het verbeterpunt: differentiatie in aanpak van specifieke doelgroepen. Wij adviseren om vooral goed aan te sluiten bij de verschillende doelgroepen, en dan met name bij de doelgroep van de meest kwetsbare jongeren.

Tot slot

We hopen dat onze gemaakte opmerkingen worden meegenomen door de beleidsmakers. Wij blijven graag op de hoogte van de verdere uitwerking en zijn bereid om dit advies desgewenst mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
 Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
 Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 13

EINDHOVEN

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Ambtelijke reactie over coördinatie bij crisissen en rampen

Datum : 7 oktober 2025

Inleiding

De rijksoverheid maakte het afgelopen jaar in veel media duidelijk dat de bevolking zich moet voorbereiden op mogelijke crisissen en rampen. Een van de aanbevelingen betrof onder andere het zorgen voor voldoende voedsel en water voor tenminste drie dagen. Ook op lokaal en regionaal niveau zullen overheden actie moeten ondernemen. De CRSD was geïnteresseerd in deze activiteiten en met name wat deze betekenen voor de kwetsbare doelgroepen.

Om daar helderheid in te krijgen hebben wij van de adviseur weerbare samenleving bij de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost) en de coördinator crisis- en rampenbestrijding bij de gemeente Eindhoven) hierover een presentatie gehad.

De veiligheidsregio's zijn nog in afwachting van een Kamerbrief, die op een aantal punten duidelijkheid moet geven. De eerste daadwerkelijk pilots worden in het eerste kwartaal van 2027 verwacht en tot die tijd wordt het plan verder ontwikkeld. Eind oktober 2025 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken.

Tijdens de presentatie hebben we vragen gesteld, aandachtspunten meegegeven en suggesties gedaan en deze omgezet naar dit (ongevraagd) advies.

Onze reactie op de presentatie

- Zorg ervoor dat de beleidsmakers van de gemeente voldoende zicht hebben op de kwetsbare mensen in de samenleving (bijvoorbeeld wie hulp nodig heeft bij langdurige stroomuitval).
- Professionals van de gemeente (zoals de wijkcoördinatoren) en van de welzijnsinstellingen (zoals bijvoorbeeld van Wijneindhoven) zouden een beeld moeten hebben van de kwetsbare doelgroepen in de wijk.
- Wij adviseren om een breed scala aan ervaringsdeskundigen (onder andere van Eindhoven Toegankelijk) te betrekken bij de uitwerking van de plannen. Deze zouden kunnen aansluiten bij specifiek werkgroepen.
- Wij vragen ook aandacht voor instellingen waar per definitie veel kwetsbare mensen verblijven (o.a. ziekenhuizen, verpleeghuizen, opvangcentra, psychiatrische instellingen en instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking). De vraag is of deze instellingen zelf plannen maken en of dat zij adequaat zijn toegerust bij crisissen en rampen.
- Groningen is een mooi voorbeeld met een goed programma "De eerste hulp dat ben jij".
- De beoogde gemeentelijke noodsteunpunten moeten benaderbaar zijn voor mensen met een fysieke of verstandelijke beperking.
- Naast de noodsteunpunten moeten de wijken zelf ook weerbaar gemaakt worden.
- De vraag is of en zo ja welke rol de AVG speelt bij de aanpak in het kader van crisissen en rampen.

- Ten tijde van crisis kunnen ook de (moderne) media een goede rol vervullen om zoveel mogelijk mensen te bereiken met zinvolle informatie.

Tot slot

Wij hadden een goed gesprek met de inleiders. Veel kwesties, zo bleek, moeten nog concreet uitgewerkt worden. Over het uiteindelijk plan van aanpak, dat bestuurlijk wordt voorgelegd aan college dan we raad, willen wij te zijner tijd graag een advies uitbrengen.

We hopen dat onze gemaakte opmerkingen worden meegenomen door de beleidsmakers. Wij blijven graag op de hoogte van de verdere uitwerking en zijn bereid om dit advies desgewenst mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 14

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Advies over : **Advies over toezicht op kwaliteit Wmo**

Datum : **9 december 2025**

Inleiding

Bijna de helft van de gemeentebegroting gaat naar het sociaal domein. Een groot deel daarvan wordt besteed aan Wmo-voorzieningen. De CRSD is benieuwd, mede naar aanleiding van verontrustende berichten van de minister hierover aan de Tweede Kamer, of en hoe de gemeente Eindhoven zicht heeft op de geleverde kwaliteit van de instellingen.

De Wmo stelt dat het gemeentebestuur moet zorgen voor de maatschappelijke ondersteuning van ingezetenen en voor de kwaliteit en continuïteit van de voorzieningen die in dat verband worden bekostigd. In artikel 6.1 van de Wmo 2015 staat: het college wijst personen aan die belast zijn met houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet.

In de praktijk betekent dit dat de toezichthouder erop let of de kwaliteitseisen voor voorzieningen en de deskundigheidseisen voor beroepskrachten wel worden nageleefd. Hij beschikt over verschillende bevoegdheden om de functie in te vullen. Zo kan hij inlichtingen inwinnen en clientdossiers van de zorgaanbieders inzien. Gemeente bepalen hoe de toezichthouder zijn taak invult: reactief of meer proactief. Dat kan van licht naar meer zwaarder toezicht. De toezichthouder wordt aangesteld door het college van B. en W. Formeel valt de toezichthouder onder het college, maar moet wel onafhankelijk kunnen handelen. Ook onafhankelijke rapportage aan de gemeenteraad behoort hiertoe.

Gemeenten hebben bij de invoering van de Wmo 2015 een integrale verantwoordelijkheid gekregen. Zij zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van maatschappelijke ondersteuning aan hun burgers. Dit doen zij door lokale beleidsvorming, het contracteren van aanbieders, de uitvoering van het lokale beleid en het inrichten van het toezicht. Met het goed afgestemd invullen van deze randvoorwaarden waarborgen gemeenten dat cliënten kunnen rekenen op kwalitatief goede maatschappelijke ondersteuning en dat aanbieders niet onrechtmatig of frauduleus handelen.

Er zijn echter, gelet op inspectierapporten van de afgelopen jaren, zorgen over de wijze waarop het lokale toezicht is vormgegeven. De rijksoverheid constateert dat dit niet overal stevig genoeg is ingevuld en vindt het tempo waarin gemeenten het Wmo-toezicht ontwikkelen onvoldoende, met als mogelijk gevolg dat de kwaliteit van de maatschappelijke ondersteuning in het geding komt.

Proces tot op heden

In maart 2023 gaven wij voor het eerst een ongevraagd advies over Toezicht op kwaliteit in de Wmo. Hierop heeft het college schriftelijk geantwoord. Dat antwoord stelde ons toen teleur vandaar dat wij in september 2023 daarop hebben gereageerd middels een tweede (meer uitgebreid) ongevraagd advies over dit onderwerp. Wij voelden ons destijds ondersteund door actuele kennis uit met name in het rapport van VWS/VNG van februari 2023 over (gebrek aan) toezicht op de Wmo. Het college gaf in haar beantwoording aan meer tijd nodig te hebben voor beantwoording.

Vervolgens hebben wij gesprekken gehad met meerdere ambtenaren over GGD-toezicht, inkoop/contractering en rechtmatigheid. Wij constateerden na deze informatieronde dat ook in Eindhoven nog weinig werk is gemaakt van kwaliteitstoezicht. In overleg met de wethouder is medio dit jaar besloten nog dit jaar in een gevraagd advies over dit onderwerp alle informatie bijeen te brengen.

Rapporten over kwaliteit

De GGD-Nederland heeft samen de VNG een model toetsingskader (april 2024) voor toezicht op de Wmo ontworpen. In opdracht van VNG en VWS bracht AEF een rapport (april 2025) uit over Keuzehulp Wmo-toezicht. De inspectie J&V heeft een “Kaderstellende visie op toezicht” uitgebracht, Significant heeft een rapport uitgebracht over “Toekomstscenario’s Wmo-toezicht”, Programma Sociaal Domein heeft een document uitgebracht “Naar een nieuwe visie op integraal toezicht in het sociaal domein” en tot slot rapporteert ministerie van VWS jaarlijks over het toezicht door gemeenten op de WMO “Toezicht Wmo 2024”.

In een recente brief van de minister aan de Tweede Kamer (7 oktober 2025) wordt nogmaals gewezen op het belang van goed toezicht. Tot en met 2026 is er bij de VNG een stimuleringsprogramma dat gemeenten aanzet om werk te maken van goed toezicht.

Tot slot melden wij dat Significant op verzoek van de VNG een rapport heeft uitgebracht over Samenhang in het Wmo-toezicht (Rechtmatigheid en kwaliteit). In dit rapport staat in de bijlage (pagina 31 t/m 33) een vragenlijst die een goed start zou kunnen zijn voor de gemeente Eindhoven om een beeld te vormen van de stand van zaken.

In al deze stukken trof onze werkgroep Wmo inspirerend materiaal aan voor een goede visie en aanpak op toezichthouden.

Kern van de zaak

In het rapport van VWS/VNG van februari 2023 constateren de onderzoekers dat vanuit het wettelijke kader (de Wmo 2015) minimale eisen worden gesteld aan de Wmo-toezichthouder. Dit leidt in de uitvoering tot een grote mate van diversiteit met betrekking tot de organisatie, uitvoering en verantwoordelijkheden van het toezicht. In de uitvoeringspraktijk zijn de minimale wettelijke eisen voor het toezicht onvoldoende gebleken om overal te leiden tot structureel, voldoende georganiseerd toezicht op de kwaliteit van ondersteuning.

Onderdelen die niet overal voldoende van de grond komen bij de invulling van het toezicht zijn bijvoorbeeld onafhankelijkheid, werkprogramma’s, beschikbare capaciteit, de werkwijze van de GGD of gemeente, het kennisniveau van de toezichthouder en de mate van structureel kwaliteitstoezicht of calamiteitentoezicht en de openbaarheid van de rapportages.

Het toezicht is dus onvoldoende georganiseerd, dit leidt in de dagelijkse praktijk tot ongewenste effecten, zoals onvoldoende zicht op slecht presterende aanbieders of gemeenten die geen maatregelen nemen ondanks constatering en rapportages van de toezichthouder.

De genoemde rapporten doen uitstekende aanbevelingen om tot een beter kwalitatief toezicht te komen. Hierbij onderscheiden zij toezicht op calamiteiten, op rechtmatigheid en op kwaliteit. Ons advies betreft uitsluitend dit laatste aspect: kwaliteit.

Gemeenten hoeven niet te wachten op wettelijke aanwijzingen (die er zullen komen) om hun toezicht op kwaliteit serieus te nemen. Zoals eerder door ons is aangegeven wordt bijna de helft van de gemeentebegroting besteed aan het sociaal domein. Daar mag de Eindhovense bevolking en met 60

name ook de gebruikers verwachten van het gemeentebestuur dat zij structureel toezicht houden op kwaliteit.

Advies

Samenvattend komen wij tot het volgende advies:

- Maak gebruik van het in opdracht van de VNG ontwikkelde materiaal over kwaliteit
- Maak gebruik van VNG-keuzehulp en VNG-modeltoetsingskader
- Maak gebruik van de vragenlijst van Significant als onderdeel van een startdocument
- Neem deel aan het VNG-stimuleringsprogramma
- Maak een visiedocument over Wmo-toezicht op kwaliteit
- Geef aan hoe u de onafhankelijke organisatie daarvan wilt inrichten, waarbij de toezichthouders (minimaal 2 fte) geen andere functies hebben bij de gemeente
- Geef weer wat het werkprogramma van deze toezichthouder wordt
- Maak gebruik van onafhankelijke visitatiecommissies met deskundigen van naam
- Activeer inwoners, gebruikers, zorgprofessionals en organisaties als er twijfels zijn over kwaliteit
- Trek indien mogelijk samen op met gemeenten in de regio, maar laat de voortvarendheid daar niet vanaf hangen
- Laat de gemeenteraad periodiek het toezichtbeleid vaststellen
- Rapporteer jaarlijks aan de gemeenteraad
- Maak in principe alles openbaar

Wij hopen dat de gemeente echt werk gaat maken van toezicht op kwaliteit. Wij denken graag mee met de verdere ontwikkeling. Wij zijn graag bereid om dit advies nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten

Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 15

EINDHOVEN

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over beleidsplan Een financieel zeker bestaan

Datum : 28 oktober 2025

Inleiding

De CRSD is verzocht om een advies uit te brengen over het beleidsplan Een financieel zeker bestaan. Wij hebben een presentatie gehad over de evaluatie en het nieuwe plan en we hebben een conceptbeleidsplan ontvangen. In dit advies refereren we tevens aan onze eerdere twee adviezen over het beleid ten aanzien van minima, schulden en armoede, zodat we ook daarmee aansluiting vinden.

Beleidsvaluatie

Het beleid met betrekking tot armoede en schulden van de afgelopen periode 2020 – 2024 is door BMC uitvoerig geëvalueerd. Uit deze evaluatie blijkt dat financiële bestaanszekerheid een complex vraagstuk is dat om eenvoudiger, realistischer, flexibeler en integraler beleid vraagt. Daarnaast wordt opgemerkt dat de regierol van de gemeente beter kan en dat monitoring van het beleid verbetering behoeft. Activiteiten die succesvol waren zullen worden voortgezet, er zal meer focus en samenhang worden aangebracht en minder tijdelijke initiatieven zullen worden opgestart. Er blijft echter, zo wordt door de gemeente opgemerkt, altijd ruimte om in de aanstaande periode in te springen op actuele ontwikkelingen.

CRSD-advies van 2020

Wij brachten in 2020 een advies uit over de beleidsnota Schulden en armoede.

In opdracht van de gemeente Eindhoven had Purpose destijds een onderzoek uitgevoerd naar de werking van het armoede- en schuldenbeleid in Eindhoven. De cliëntenraad was te spreken over de kwaliteit en de gedegenheid van het onderzoeksrapport. De evaluatie gaf aan dat er knelpunten waren op alle niveaus van het armoede- en schuldendomein. Zo moest een stevig beleidskader komen en meer leiding, regie en sturing van de gemeente. Ook was er meer inzicht en stuurinformatie nodig. Regelingen waren te complex en het gebruik ervan kon vergroot worden. Er werd slechts een klein deel van de inwoners met schulden bereikt. Als oorzaak werden de generalistische aanpak, de vele overdrachten en wachttijden genoemd. Dit alles vroeg om verbetering, zo werd in het rapport geconcludeerd.

Wij vonden het beleidsplan, dat op basis van de evaluatie was opgesteld, destijds zeer ambitieus. We zagen dat veel van de bevindingen uit het onderzoek weliswaar omgezet waren in beleidsvoornemens, maar wij vroegen ons af of de doelen binnen de gestelde termijnen realistisch waren.

Sommige punten uit de evaluatie van 2020 komen ook weer terug in de evaluatie van 2025, onder andere: stellen van realistische doelen, meer gemeentelijke regie, vereenvoudiging en bereik van de doelgroep.

CRSD-advies van 2024

De gemeente Eindhoven heeft in 2023 aan het Nibud gevraagd onderzoek te doen naar de positie van huishoudens met een laag inkomen. Dit als toekomstige onderlegger voor de herijking van minimabeleid. Wij hebben destijds een uitvoerige reactie geleverd op dit rapport als input voor de door de gemeente op te stellen herijkingsnota.

Bekeken werd welke groepen huishoudens in de gemeente baat hebben bij de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder. Ook maakte deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk. De rapportage liet zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hadden op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus.

Ons advies betrof onder meer: goed communiceren met en informeren van alle doelgroepen, doelgroepen blijven helpen om goed met het beperkte geld om te gaan, tegengaan van armoedeval door optrekken van grensbedragen door getrapte vermindering, ouders met oudere kinderen ruimer vergoeden vanwege de hogere kosten, de rente voor een lening voor mensen op/rond bijstandsniveau moet in proportie zijn, bij voorkeur geen rente en anders rente vergelijkbaar met de rente van een studielening, mensen met chronische ziektes en/of chronische beperkingen hebben dagelijks hogere kosten vergeleken met mensen die dit niet hebben en hierbij is maatwerk nodig is, toeslagen worden soms niet aangevraagd omdat dit voor niet-digitaal vaardige mensen lastig is zonder hulp, of omdat men er niet van op de hoogte is, of omdat men zich er voor schaamt.

Tot slot gaven wij onder meer nog de volgende adviezen: verricht onderzoek naar de redenen van het niet-bereik van de minimamaatregelen en koppel niet alle minimamaatregelen aan de Meedoenbijdrage want als inwoners deze bijdrage niet aanvragen, komen ze daardoor ook niet meer in aanmerking voor andere maatregelen, bij de Collectieve Zorgverzekering is het voor minima mogelijk om het eigen risico af te kopen en wij adviseerden het eigen risico van minima volledig te vergoeden.

Inhoud beleidsnota

De beleidsnota Een financieel zeker bestaan is opgebouwd in de lijn van: visie > vijf ambities > vijf ontwikkellijnen > zes doelstellingen > uitgewerkt in zo'n 50 concrete opgaves/acties. Eindhoven streeft ernaar dat alle inwoners kunnen rondkomen en meedoen. Daarvoor is onder meer een toegankelijke dienstverlening nodig, duurzaam werk, moeten geldzorgen worden voorkomen en moet armoede in de volle breedte worden bestreden. De gemeente merkt daarbij op dat het beleid binnen de rijkskaders en vastgestelde gemeentekaders zal moeten plaatsvinden.

Bij het aanpakken van structurele grondoorzaken worden onder meer genoemd: geen inkomen dan wel laag c.q. instabiel inkomen; hoge kosten voor basisvoorzieningen zoals wonen, mobiliteit, voedsel, energie en gezondheidszorg; gebrek aan basisvaardigheden ten aanzien van onder meer taal, digitaal en omgaan met geld; ongunstige levensomstandigheden zoals ziekte, handicaps, scheiding, dakloosheid en werkloosheid; beperkte ontwikkelingsmogelijkheden zoals scholing, arbeid, inkomen en sociale netwerken.

Advies CRSD

Over het algemeen kunnen we ons goed vinden in de richting die de gemeente in deze nota kiest. In de aanpak die de gemeente voorstaat zien we een groot aantal opgaves waarover we enthousiast zijn en waarover we eerder positief geadviseerd hebben, onder meer:

- een integraal team Geld en werk met één contactpersoon per inwoner,
- regie zoveel mogelijk bij de inwoner zelf,

- onderzoek naar niet-gebruik van regelingen,
- ambtshalve toekennen van toeslagen,
- meer mensgericht benadering met aanpak op maat,
- verruiming van bijverdienmogelijkheden,
- hanteren van omkeerde toets,
- inzet van ervaringsdeskundigen,
- extra aandacht voor kwetsbare jongeren tot 27 jaar,
- focus op de arbeidstekortsectoren,
- stimuleren van financiële educatie,
- tegengaan van “buy now, pay later”,
- uitbreiding van vroegsignalering,
- voortzetten van Bouwdepot.

Daarnaast hebben we nog de volgende opmerkingen:

- De volgorde van de ambities in het conceptbeleidsplan vinden wij niet logisch. Het zou beter zijn om van algemeen naar specifiek te gaan, dus:
1. duurzaam werk en meedoen -> 2. brede armoedebestrijding -> 3. voorkomen geldzorgen en beginnende betaalproblemen -> 4. schuldevrij leven -> 5. toegankelijke dienstverlening.
- Dit geeft meteen het relatieve belang van de grondoorzaken en ambities aan. En deze volgorde wordt nota bene wèl aangehouden in wat voorafgaat en wat volgt in het conceptbeleidsplan!
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat voor meer dan de helft van de mensen in de Participatiewet duurzaam (betaald) werk geen optie is. De nadruk mag dus veel méér liggen op meedoen en brede armoedebestrijding.
- Als iemand met schuld te maken heeft en contact opneemt met WIJeindhoven dan volgt er een wachttijd van 10 weken. Gaat de nieuwe aanpak dit voorkomen?
- Er worden ambities geformuleerd die met name de Teams Werk en geld (WIJeindhoven) zullen gaan realiseren. Zijn deze teams al uitontwikkeld en uitgerold over de hele stad? Wat is de stand van zaken? Hoe weten we dat zij goed functioneren?
- Mensen met een levenslange handicap (fysiek, verstandelijk of psychisch) worden gemist in de verschillende opsommingen van kwetsbare groepen. Tevens merken wij op dat met name deze doelgroepen te maken hebben met stapeling van zorgkosten.
- De gemeente heeft vaak onvoldoende zicht op het rendement van de investeringen. Hoe krijg je een realistische monitor bij zoveel verschillende opgaves? Hoe weet je straks of het beleid succesvol is geweest en waar dat aan heeft gelegen?
- Het belang van een goed functionerende OCO (onafhankelijke clientondersteuning) missen we. Met namen OCO's die van inkomensregelingen goed op de hoogte zijn en inwoners daarbij gericht kunnen ondersteunen.
- Bereikbaarheid /toegankelijkheid is zeer van belang. Veel mensen voor wie regelingen er zijn, weten dit niet en maken er dus geen gebruik van. Wij adviseren daarom met klem om laagdrempelige inloopmogelijkheden voor mensen met vragen in te richten.
- Voorheen kon men een lening gebruiken om de overgang naar een andere uitkeringen te overbruggen. De ene uitkering betaalde vooraf, de andere betaalde achteraf. Dat zien we niet terug.
- Wij worden graag betrokken bij de verdere uitwerking.

Tot slot

In het kader van optimale dienstverlening maken wij graag een vergelijking met de commerciële en overige dienstverlening. Als je vandaag kiespijn hebt, zit je morgen bij de tandarts. Als je vandaag denkt hoeveel hypotheek zou ik kunnen krijgen, zit je morgen op een adviesgesprek bij de bank. Als je vandaag iets wilt bestellen, kan dat op ieder moment. Je krijgt binnen no time bericht dat je

bestelling in goede orde ontvangen is. Even laten ontvang je bericht (track en trace code) met een tijdslijn: uw order wordt nu verwerkt, is onderweg, wij waren bij u aan huis maar u was niet thuis. Als je bij een recreatiepark een huisje huurt, krijg je toegang tot Mijn XXXpark. Je kunt dan precies zien welke info zij van jou hebben gehad en wat zij naar jou hebben gestuurd, welke voorschot ze reeds hebben gehad en wat je nog moet betalen. Met andere woorden: snel, transparant, bereikbaar, toegankelijk en eenvoudig.

Deelt u ons idee dat we hier nog veel van kunnen leren en zou het niet mooi zijn als we dat ook in het sociaal domein hebben?

Graag zijn wij bereid om onze reactie nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 16

EINDHOVEN

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over de digitale parkeerkaart

Datum : 13 mei 2025

Inleiding

Hierbij geven wij een ongevraagd advies naar aanleiding de reactie van het college op de vragen en de motie vanuit de gemeenteraad omtrent de Parkeren Plus app. Vorig jaar brachten wij hierover een gevraagd advies uit en waren positief over het voorgenomen beleid. Echter daarbij spraken wij nadrukkelijk onze zorgen uit over onder meer de fraudegevoeligheid en over het invoeringstraject/overgangstermijn.

Stand van zaken

Wij waren verbaasd over de uitspraak dat er geen klachten of bezwaren zijn binnengekomen bij de gemeente. Er is door de gemeente, bij de uitrol van de app, geen mogelijkheid gegeven om klachten of bezwaren in te dienen. Wel wordt er hulp geboden via het IDO in de bieb. Hier zijn meerdere problemen gemeld met de app, net als bij Eindhoven Toegankelijk, de CRSD en het Eindhovens Dagblad.

De gemelde problemen gaan over het installeren en gebruiken van de app door inwoners die digitaal minder handig zijn, geen juiste telefoon hebben of issues met de Digid-aanmelding. Daarnaast is er onvrede over niet flexibel kunnen parkeren met zowel de bestuurderskaart (gekoppeld aan slechts één auto) als de passagierskaart (doorlooptijd wijziging kentekens is te lang en aantal kentekens te weinig) en zijn er zorgen over privacygevoelige informatie die via de app gedeeld wordt op Google.

Niet alle problemen kunnen worden opgelost. Er wordt dan verwezen naar het landelijk Loket of men gaat alsnog parkeren met de fysieke Gehandicapten ParkeerKaart (GPK) op de algemene Gehandicapten Parkeer Plaatsen (GPP). Echter uit meldingen van inwoners blijkt dat het landelijk Loket niet altijd kan helpen, ook niet bij het starten van een simpele parkeersessie.

Wij vinden dat het college in de reactie tijdens de raadsavonden te gemakkelijk voorbijgaat aan het feit dat juist deze doelgroep moeite heeft met wijzigingen in het algemeen en vooral met het gebruik van apps en smartphones. Ook wordt door het college te gemakkelijk verwezen naar het starten van de parkeersessie door te bellen met het landelijk Loket, of maar 'gewoon' te parkeren op de GPP's.

Dat dit echter niet zo 'gewoon' is blijkt uit de druk op de GPP's die twee maanden na de activatie van de Parkeren Plus app toegenomen is. Deze plekken waren voorheen al goed bezet en deze bezetting zal alleen maar toenemen vanwege het volgende:

- Mensen die van buiten Eindhoven komen kunnen de app niet gebruiken en zullen dus op de GPP's moeten parkeren. Veel gemeenten doen nog niet mee met de app en van de directe buurgemeenten is er zelfs niet een die op het lijstje staat.

- Reeds lang bestaande apps/vergunningen in andere grote gemeenten (bijv. Utrecht en Amsterdam) geven Gehandicapten ParkeerKaart (GPK) houders van buiten hun gemeente wel de kans om hun app/vergunning te kunnen gebruiken. De parkeren plus app biedt deze mogelijkheid niet, dus mensen van buiten de gemeente worden geweerd/niet gelijk behandeld.
- Digitaal/smartphone minder handige mensen kunnen de app niet gebruiken en moeten op de reeds schaarse GPP's parkeren of thuisblijven dus ook mensen uit de eigen gemeente worden geweerd/niet gelijk behandeld.
- Bezoekers uit het buitenland (bijv. België) kunnen zich niet aanmelden op de app. Een Nederlander met een GPK kan zich wel registreren voor een parkeervergunning in bijv. Antwerpen; dus mensen uit het buitenland worden geweerd/niet gelijk behandeld.

Het gehandicapten parkeerbeleid zou in gemeente Eindhoven (net zoals elders) voor alle GPK-houders gelijk moeten zijn. Een nadelig effect van de toegenomen drukte op de GPP's is dat GPK-houders die een bredere/langere parkeerplaats nodig hebben omdat er een hulpmiddel (rolstoel/rollator) in en uit de auto geladen moet worden, geen parkeerplaats meer kunnen vinden. Ook niet als zij de Parkeren Plus app downloaden aangezien de betaald-parkeren plaatsen standaard te smal/kort zijn.

Dit beleid is allesbehalve bezoeker-vriendelijk. Bezoekers van buiten de stad (andere gemeenten, andere landen) zijn een stimulans voor de sociale economie; ze komen hier winkelen, eten/drinken, bioscoop, galerie/museum bezoeken etc. Deze bezoekers worden niet actief geïnformeerd over de wijzigingen in het gehandicapten parkeerbeleid. Het beleid in Eindhoven is al jaren "gratis parkeren op betaald parkeerplaatsen met de fysieke GPK". Deze verandering had dus groot aangekondigd moeten worden, voor inwoners maar zeker ook voor bezoekers van buiten Eindhoven, bijv. op informatieborden en bij de betaalautomaten. Op de website van de gemeente is niet duidelijk aangekondigd dat het parkeerbeleid gewijzigd is; dit is reeds in maart gemeld bij de beleidsmedewerkers.

Er kan niet verwacht worden dat mensen die al jaren gratis parkeren in Eindhoven elke keer dat ze naar Eindhoven komen de website van de gemeente raadplegen of het beleid wellicht veranderd is. Een dergelijke impactvolle verandering zou eventueel aan het begin van het jaar verwacht kunnen worden, maar niet eind februari.

Zoals eerder door ons aangegeven is de Parkeren Plus app een mooi initiatief, geboden door de gemeente om GPK-houders tegemoet te komen in het gratis parkeren in Eindhoven. Echter behalve de eerder door de CRSD voorspelde aanloopproblemen (zoals de digitaal minder handige doelgroep), zijn er niet voorspelde problemen bij gekomen.

Dat deze app een landelijke app wordt en dus in en door heel het land te gebruiken zal zijn, is echter nog onzeker. Momenteel zijn slechts 30 van de 342 gemeenten in Nederland van plan de app in te gaan voeren. Alle 30 steden liggen op grote afstand van Eindhoven dus voor de Eindhovenaren en de inwoners van de buurgemeenten, geeft de invoering van de app in onze regio in ieder geval (nog) niet het voorspelde vereenvoudigd parkeerbeleid.

Wij pleiten vanuit de CRSD nogmaals voor een verlenging van de gewenningsperiode en extra coullance, niet alleen voor Eindhovenaren, maar voor alle GPK-houders. Pas nadat de, in de raadsavonden genoemde, monitoring heeft plaats gevonden, zou bekeken kunnen worden of de app zoals gewenst werkt en zou de gewenning en coullance afgebouwd kunnen worden. Daarnaast zal er een oplossing moeten komen voor gast-parkeerders die houder zijn van de GPK.

Deze monitoring zal breed uitgevoerd moeten worden en er zullen meer zaken gemonitord moeten worden dan het in de raadsavond genoemde drie kenteken issue. Wij noemen hierbij:

- **het gebruik van de app** (hoe vaak wordt de app gebruikt en wat ging er fout/goed);
- **het niet-gebruiken van de app** (onderzoek doen naar de redenen waarom mensen de app niet gebruiken en hoe daaraan gewerkt kan worden)
- **het gebruik van het landelijk loket** (hoe vaak wordt het loket ingeschakeld, waarom en heeft dit tot een oplossing geleid);
- **de bezetting van de GPP's** (zijn er meer GPP's nodig en hoe wordt dit bepaald) etc. meegenomen moeten worden.

Tenslotte met betrekking tot de melding van klachten is Eindhoven Toegankelijk afgelopen week benaderd door RADAR. Hier zijn meldingen van discriminatie op basis van het parkeerbeleid binnen gekomen. Behalve alle eerdergenoemde problemen zullen deze meldingen bij RADAR toch zeker als klachten of bezwaren geclassificeerd moeten worden.

Kortom, er is voor de gemeente nog werk aan de winkel en het is nog niet het moment om publiekelijk te melden dat het allemaal goed gaat.

Wij zijn graag bereid om dit advies mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 17

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Toelichting bij aangepaste vragenlijst digitaal parkeren
Datum : 28 oktober 2025

Inleiding

De gemeente is volop bezig om digitaal parkeren mogelijk te maken in de plaats van het gebruik van de gehandicapte parkeerkaart. Hier staan wij achter, mits ook goed geregeld. Dit hebben wij in eerdere adviezen ook aangegeven. Het blijkt echter niet eenvoudig want er spelen veel factoren een rol zoals digitale handigheid van en de klantvriendelijkheid voor de gebruiker.

De ambitie van de makers van deze digitale Parkeren Plus app voor gehandicapten is om deze in het hele land uit te rollen. De app is bedoeld om houders van de gehandicaptenparkeerkaart (GPK) gratis te laten parkeren op betaald parkeerplaatsen zonder dat de fysieke gehandicaptenparkeerkaart gebruikt dient te worden. Iedere gemeente heeft eigen parkeerbeleid. In deze app wordt die verscheidenheid in parkeerbeleid per gemeente op één plek inzichtelijk, wat het gehandicaptenparkeren in Nederland voor iedere gebruiker zou moeten verduidelijken. Daarnaast draagt de app bij aan de digitalisering van parkeer-handhaving via scanauto's en zou de app minder fraudegevoelig zijn dan de fysieke gehandicaptenparkeerkaart.

Zo'n 30 gemeenten in Nederland zijn momenteel voornemens deze digitale mogelijkheid in te voeren. De lessen die men trekt bij de uitrol in deze 30 gemeenten moeten helpen om de kinderziektes uit het systeem te halen. En vervolgens behulpzaam zijn om de invoering in de overige ruim 300 gemeenten te bereiken. De CRSD vindt dan ook dat dit de houding moet zijn: vooral leren wat er beter kan. Om dat te kunnen bereiken, moeten we *willen* leren van hetgeen er (ondanks alle goede bedoelingen en het vele werk) nog steeds niet goed gaat.

Dit vraagt om goede open communicatie tussen alle partijen. Daarom kijkt de CRSD heel kritisch naar alle uitvoeringskwetsies waar gebruikers mee te maken krijgen bij de verandering van de fysieke parkeerkaart naar digitaal parkeren.

Om goed te achterhalen en begrijpen wat er niet goed gaat bij de invoering van de ParkerenPlus app, dient behalve kwantitatief vooral een kwalitatief onderzoek gedaan te worden. Met andere woorden, wij zijn van mening dat het juist belangrijk is om te achterhalen waarom iets wel of niet werkt zoals bedoeld. De beste manier om dat via een enquête te achterhalen is door de geënquêteerden per vraag de kans te geven (eventueel/vrijwillig) toelichting te geven op hun antwoorden. We beseffen dat dit meer werk kost in de analyse, maar tegelijkertijd levert het veel meer informatie op wat kan bijdragen aan echte verbeteringen in de app. Dit maakt wellicht dat meerdere gemeenten enthousiast worden en graag over willen gaan op het gebruik van de Parkeren Plus app.

Eindhoven heeft min of meer een pilotfunctie vanwege het feit dat de stad als tweede gemeente in Nederland deze app implementeerde. En daardoor impliciet ook min of meer verantwoordelijkheid in het zo goed mogelijk/buikbaar maken van de app voor de hele (landelijke) doelgroep.

Tot slot

Deze toelichting betreft de bijgevoegde en door de cliëntenraad aangevulde vragenlijst voor de deelnemers die voor de app digitaal parkeren voor gehandicapten in aanmerking komen.

We pleiten er nadrukkelijk voor de enquête meer kwalitatief dan kwantitatief vorm te geven. Vanwege de leermomenten in het algemeen. Maar in de eerste plaats omdat deze enquête een uitgelezen kans biedt te achterhalen wat er in Eindhoven speelt m.b.t. de app. Dit wordt immers minder helder via de meldingen bij het landelijk loket, waar de Eindhovense aspecten onderdeel uitmaken van de problemen die gemeld worden vanuit andere gemeenten.

We hopen dat onze gemaakte opmerkingen worden meegenomen door de beleidsmakers. Wij blijven graag op de hoogte van de verdere uitwerking en zijn bereid om dit advies desgewenst mondeling toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein

Leden van de cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl

Bijlage 18

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies over Strategische Koers Ergon 2027 - 2032

Datum : 24 november 2025

Op verzoek van het college kregen wij een adviesaanvraag over de Strategische koers Ergon 2027 – 2032.

Inleiding

Ergon staat voor de opgave om een nieuwe strategische koers te bepalen voor de periode vanaf 2027. Berenschot is gevraagd een adviesrapport hierover op te stellen in een gezamenlijk proces met gemeenten en Ergon. De CRSD heeft twee (subregionale) bijeenkomsten voor betrokken adviesraden gehad waarbij Berenschot, de Ergon en de gemeente tezamen uitleg en toelichting gaven over de koers voor de aanstaande periode. In ons advies refereren wij aan een eerder uitgebracht advies van 2022 en aan het rijksbeleid, blikken wij terug op het Berenschotrapport en reageren wij op het beleidsplan van de Ergon 2027 – 2032.

Eerder advies

In 2022 hebben wij een positief advies gegeven over het meerjarenbeleidsplan 2023 – 2026. Wij stemden toen in op de uitgangspunten en de strategische richting die gekozen werd. Wij zien dat de toen gemaakte fundamentele keuzen feitelijk worden voortgezet in het nieuwe beleidsplan. De gemeente was destijds bereid om extra financieel bij te dragen waardoor een dekkend meerjarenperspectief 2022 -2026 kon worden gegeven. Daar waren wij toen blij mee, omdat wij de Ergon een belangrijke sociale werkvoorziening vinden. Ook gaven wij aan dat wij zorgen hadden over de verdere toekomst vanwege het fragiel financieel bouwwerk. Tot en met 2026 waren de begrotingen weliswaar sluitend maar in de jaren na 2026 ontstonden er weer voorzienbare tekorten die dan niet meer gedekt konden worden uit overschotten van de jaren ervoor. Ook het rijksbeleid in dezen was een onzekere factor.

Rijksbeleid

De Participatiewet, ingevoerd in 2015, heeft als doel om iedereen met arbeidsvermogen naar werk toe te leiden, bij voorkeur regulier. De wet vervangt de WWB, Wsw en delen van de Wajong, waarbij toegang tot de Wsw en Wajong voor mensen met verdienvermogen is afgesloten. Hierdoor groeit de nieuwe doelgroep binnen de Participatiewet. Mensen die voorheen in de Wsw en/of de Wajong zouden zijn terechtgekomen, behoren nu tot de doelgroep van de Participatiewet. Deze groep (de zogenoemde nieuwe doelgroep) wordt steeds groter. Gemeenten zijn naast de klassieke doelgroep van de WWB en de Wsw verantwoordelijk voor de ondersteuning van de nieuwe doelgroep.

Doel is dat de nieuwe doelgroep zo regulier mogelijk aan het werk wordt geholpen. Een deel van de mensen zal niet aan de slag kunnen bij reguliere werkgevers. Er wordt rekening mee gehouden dat in de structurele situatie circa 1/3e van het oorspronkelijk aantal Wsw-ers afhankelijk is van beschermt werk. Daarnaast houdt het ministerie van SZW vanaf 2025 er rekening mee dat een groep zonder indicatie beschermt werk tijdelijk ook afhankelijk is van de infrastructuur van het sociaal

ontwikkelbedrijf. Deze groep loopt op naar circa 1/3e van het totaal aantal beschut werkers (opstap/vangnetbanen).

De opdracht van Ergon (GRWRE = Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven) betreft gezamenlijke uitvoering voor de gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, van de volgende wettelijke taken:

- Voormalige Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)
- Participatiewet: uitvoering van Loonkostensubsidiebanen (LKS Banen) en Beschut Werk (BW) voor mensen met structurele ondersteuningsvraag (vanwege een arbeidsbeperking)
- De arbeidsre-integratie voor de deelnemende gemeenten, onder andere met het Huis naar Werk.

Rapport Berenschot

Berenschot geeft aan dat de ontwikkelingen in de Participatiewet hebben geleid tot een verschuiving van focus bij sociaal ontwikkelbedrijven zoals Ergon. De doelgroep verandert, waarbij het aantal Wsw'ers afneemt en het aantal personen met een beperkte loonwaarde toeneemt. Het doel is om deze nieuwe doelgroep zoveel mogelijk regulier te werk te stellen, idealiter in dienst van reguliere werkgevers. Tegelijkertijd wordt Ergon door de veranderende arbeidsmarkt, het financiële beleid van het Rijk en de sociale infrastructuur uitgedaagd om haar werkinfrastructuur aan te passen. Dit vraagt om een transitie van (sociale) werkplaats naar een (sociaal) ontwikkelbedrijf voor de toekomst. Deze nieuwe koers is mede van belang voor keuzes ten aanzien van de huisvesting van Ergon in de toekomst.

De strategische afweging die sociaal ontwikkelbedrijven moeten maken ten aanzien van de werkinfrastructuur is of de werkplekken vooral dienen als werkvoorziening voor mensen die geen werkplek kunnen vinden bij reguliere werkgevers of dat de werkplekken ook en vooral bedoeld zijn om werknemersvaardigheden aan te leren en een stap richting of naar reguliere werkgevers te maken (werkvoorziening met ontwikkelfunctie). Ergon, zo stelt Berenschot, is in de praktijk nog vooral als een werkvoorzieningsschap (met minder nadruk op ontwikkeling c.q. door- en uitstroom naar regulier werk) en gericht op het realiseren van werkplekken in de eigen werkinfrastructuur (en minder het realiseren van dienstbetrekkingen bij reguliere werkgevers).

Berenschot heeft vervolgens een aantal beleidsvarianten uitgewerkt die richting geven aan 'de beweging naar buiten' en 'de versterking van de ontwikkelfunctie'. Het beoogde effect is: in totaliteit meer mensen helpen (van ± 1.900 naar ± 2.600 fte), waarbij er minder mensen een dienstbetrekking bij de Ergon zullen hebben (van ± 1.500 naar ± 1.100 fte) meer mensen (met o.a. loonkostensubsidie) bij reguliere werkgevers werken. Per saldo per jaar 100 personen minder instroom in de WSW en 100 personen meer instroom met LKS. Het jaarlijks budget voor Ergon betreft ruim 80 miljoen euro.

De re-integratiefunctie c.q. de begeleidingscapaciteit van de Ergon zal aldus Berenschot versterkt moeten worden. Een heroriëntatie van de organisatie is nodig omdat die meer gericht wordt op begeleiding bij reguliere werkgevers, ontwikkeling, doorstroom, uitstroom en opvang van medewerkers die het even niet redden bij reguliere werkgevers. Er zijn ook risico's bij deze keuze: als de beweging naar buiten onvoldoende slaagt, is er een grotere doelgroep die toch aangewezen raakt op andere, duurdere, vormen van werk. En als de instroom vanuit het uitkeringsbestand achterwege blijft, is mogelijk alsnog afschaling van interne werksoorten nodig.

Bij deze transitie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- **Regulier werk als norm.** De inwoners worden zoveel mogelijk ondersteund richting regulier werk. Werk is het vangnet én de opstap naar zelfstandigheid

- **Ontwikkeling staat centraal** – op de werkvloer en naar het hoogst haalbare. Leren en groeien gebeurt in het werk, dicht bij de praktijk. De begeleiding is gericht op het maximaal haalbare per persoon
- **Begeleide doorstroom: van binnen naar buiten.** Na een ontwikkelfase binnen de werkleerbedrijven wordt bemiddeld actief naar passende functies bij reguliere werkgevers – met nazorg waar nodig
- **Slimme inzet van loonkostensubsidie.** De LKS wordt doelgericht en tijdelijk ingezet (bijvoorbeeld via ontwikkelbanen) om instroom en doorstroom te versnellen
- **Partners in werk, Ergon als regisseur.** Ergon bemiddelt en verbindt: we werken werkgevers als partners om duurzame plaatsingen mogelijk te maken
- **Duurzame arbeidsrelaties en bestaanszekerheid.** Er wordt gestuurd op stabiele, langdurige dienstverbanden die mensen zekerheid en perspectief bieden
- **Meer inwoners duurzaam aan het werk,** via een continue/doorlopend proces van instroom tot en met duurzame uitstroom
- **Minder uitval en lager ziekteverzuim binnen Ergon,** dankzij betere matching, preventieve begeleiding en tijdige interventies
- **Minder uitkeringsafhankelijkheid** en meer economische zelfstandigheid voor inwoners
- **Hoger welzijn** en meer werkgeluk door passend, betekenisvol werk
- **Lagere kosten in zorg en ondersteuning,** door de bewezen waarde van werk voor gezondheid en participatie
- Sterkere **ondersteuning van werkgevers** bij het invullen van hun arbeidsvraag met gemotiveerde, goed voorbereide medewerkers
- Borging van **bestaanszekerheid** voor kwetsbare groepen door een vangnet én een opstap

Strategisch Koers Ergon 2027 – 2032

De strategische koers wordt door Ergon als volgt verwoord: denken en werken vanuit ontwikkeling op interne werkleerplekken naar werkplezier en verdere groei bij een externe werkgever. Altijd met duurzaam werk als rode draad. Ergon wil ontwikkelen met oog voor mensen, middelen en resultaten, en wil werk maken tot het fundament van sociale en economische participatie. Want werk is meer dan inkomen. Het is een bron van eigenwaarde, groei, verbinding en (werk)plezier: werk is een springplank naar meedoen.

Samen met de partners in werk - gemeenten, werkgevers en onderwijsinstellingen – wil men bouwen aan partnerships waarin ontwikkeling en groei centraal staan. Een omgeving waarin inwoners via werkleerplekken en gerichte begeleiding toewerken naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt. Ergon wil aansluiten bij ieders mogelijkheden én bij de behoeften van de werkgevers. Zo wordt samengewerkt aan een inclusieve arbeidsmarkt. Ergon is daarbij zowel springplank als vangnet. Ook wordt hun infrastructuur benut om mensen uit de bijstand te begeleiden naar werk en ontwikkeling. Tegelijkertijd blijft Ergon ondersteuning bieden aan wie (nog) niet volledig kan werken of deze ondersteuning structureel nodig heeft

Ergon wil dit alles zorgvuldig doen, met oog voor de mensen en met maatwerk, omdat geen situatie hetzelfde is. Deze koers is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Het is een beweging waar we continu aan gewerkt wordt. Bij Ergon staat ontwikkeling van mensen centraal, zowel voor werkzoekenden als voor medewerkers, met een (structurele) ondersteuningsvraag. Ergon wil een stevige basis bieden voor inwoners die met passende ondersteuning hun weg naar werk vinden en houden. Vanuit hun mensvisie ‘ik kan meer dan iedereen denkt’ ondersteunt Ergon inwoners om hun talenten en arbeidspotentieel optimaal te benutten.

Ergon wil werkzoekenden en inwoners met een arbeidsbeperking helpen aan duurzaam passend werk. Dat doen zij in hun werkleerbedrijven (o.a. kwekerij, post, wasserij, groenvoorziening en

facilitair/schoonmaak). Daar doen ze ervaring op en op één van de honderden werkplekken bij regionale werkgevers. Samen met gemeenten, maatschappelijke partners, het bedrijfsleven en onderwijs creëert Ergon een arbeidsmarkt waarin, zoals zij stellen, “het wél kan”.

Reactie op de nota

We hebben de volgende reacties op en vragen over de strategische koers voor de aanstaande periode:

- Naar aanleiding van een zwartboek over Ergon is er een paar jaar gelden onafhankelijk onderzoek gedaan naar de aard en omvang van klachten van medewerkers. Op basis hiervan heeft de directie een plan opgesteld om de klachten effectief aan te pakken. Is er resultaat bekend van deze aanpak en zijn er zo mogelijk aanbevelingen in de nieuwe koersnota verwerkt?
- Ergon verricht zelf medewerkerstevredenheidsonderzoeken (zo hebben we begrepen uit de presentatie) en deze worden met de gemeente en de OR gedeeld. De CRSD is geïnteresseerd in de resultaten van dit soort onderzoeken. Kunnen wij hiervan jaarlijks kennismaken? Zijn resultaten van dit soort onderzoeken zo mogelijk ook verwerkt in de koersnota?
- De gemeente Eindhoven neemt weliswaar voor miljoenen euro's diensten af van Ergon, maar heeft weinig mensen van Ergon direct zelf in dienst. Wij denken dat dat zou beter kunnen, te meer daar de gemeente voor werkgevers een voorbeeldfunctie heeft in het kader van sociale ondernemerschap. Bent u bereid meer inspanningen te doen wat betreft het afnemen van diensten dan wel het in dienst nemen van personeel?
- Een van de risicofactoren is het rijksbeleid. Mocht de rijksoverheid aanstaande periode bezuinigen, is de gemeente dan bereid om opnieuw bij te passen?
- Een spanning die wij zien bij uitvoering van het toekomstig beleid, betreft enerzijds het individueel belang bij uitplaatsing van de meest productieve werknemers en anderzijds het bedrijfsbelang om juist deze mensen te behouden omdat de Ergon bij uitplaatsing van deze mensen beperkte productiemogelijkheden zal krijgen.
- Een ander risico betreft de economische situatie. In de koers wordt uitgegaan van hoogconjunctuur, waarbij veel vraag is naar arbeid en de Ergon dus kan meeliften op gunstige omstandigheden. Maar wat als dit gaat tegenvallen, welke inhoudelijk scenario is dan aan de orde?
- Een risico is ook een mogelijk gebrek aan daadwerkelijke inspanning van het bedrijfsleven om Ergondiensten af te nemen of Ergonmedewerkers in dienst te nemen. Ondanks mooie convenanten kan dat erg tegenvallen en wat kan de gemeente dan nog doen? Zijn er motiverende maatregelen om gewenst gedrag bij ondernemers te stimuleren en wat kan daarbij als wortel en stok dienen, bijvoorbeeld bij het inkoop- en aanbestedingsbeleid?
- Financiële dekking voor de aanstaande jaren voor de gemeente Eindhoven is gerealiseerd, maar wij maken ons nog wel zorgen over het gemis van een structureel karakter daarvan. Het financieel bouwwerk blijft daarmee fragiel.

Advies

Wij staan positief ten opzichte van de strategische keuzen die voor de periode 2027 – 2032 gemaakt worden. Deze keuzen werden deels ook reeds in 2022 gemaakt en door ons van positief advies voorzien. Vervolgens vinden wij dat de gemaakte keuzen degelijk (inhoudelijk en cijfermatig) onderbouwd zijn en zijn wij overtuigd dat de Ergon op deze wijze de goede richting ingaat. We hebben ook een aantal vragen gesteld waar wij graag antwoord op willen hebben. In de nota van Ergon wordt gesproken over een midterm review halverwege de periode. Wij vinden deze terugkoppeling (een keer in de periode van 6 jaar) voor ons te weinig en zouden graag jaarlijks een voortgangsbericht willen hebben.

Wij zijn graag bereid om ons advies nader toe te lichten.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 19

Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Advies aan wethouder Toub over inclusie en ruimtelijk domein

Datum : 9 december 2025

Naar aanleiding van een overleg begin dit jaar met wethouder Toub geven wij dit advies. Wij hadden in dat overleg aangegeven dat we moeite hebben met onze adviesrol in het fysieke domein. De wethouder heeft toen aangegeven dat de verordening nu eenmaal beperkt is tot het sociale domein, maar dat suggesties van onze zijde over een betere overlegstructuur/werkwijze welkom zijn.

Inleiding

Voor het sociale domein in Eindhoven is in een verordening geregeld dat de CRSD gevraagd en ongevraagd advies kan geven en dat het college dat binnen vier op zal reageren. Gemiddeld worden er 15 adviezen per jaar aan het college/gemeenteraad gegeven. Daarnaast worden er gemiddeld 10 ambtelijke adviezen en/of reacties gegeven. Hiertoe is een werkwijze vastgesteld en dit werkt (als eenieder zich aan de reactietermijnen houdt, naar behoren).

Voor het fysieke domein geldt deze regeling echter niet. Er zijn weliswaar behoorlijk wat contacten tussen betreffende ambtenaren en de CRSD, maar een vastgestelde werkwijze zoals bij het sociaal domein is er niet. In de praktijk betekent dit dat de CRSD, net als talloze andere belanghebbenden, een zienswijze kan aanleveren. Die zienswijzen worden gebundeld in een boekwerk en van commentaar voorzien. Bij het verkeerscirculatieplan waren er meer dan 200 reacties.

Verkeerscirculatieplan

Een goed voorbeeld waar het klemde is het verkeerscirculatieplan. We hebben destijds geadviseerd over het Masterplan Mobiliteit 2050 en nadien ook over het verkeerscirculatieplan. Deze plannen worden de aanstaande jaren verder uitgewerkt en per gebied/filter geconcretiseerd. Er zal dan overleg met betrokkenen plaatsvinden over de specifieke maatregelen.

Als de CRSD in al deze situaties steeds opnieuw (tot 2050) haar positie moet bevechten, is dat geen efficiënte manier van werken. Ook doet het de positie tekort van de CSRD als wij op gelijke voet worden geplaatst met een individuele burger/winkelier die zich zorgen maakt over de situatie in zijn of haar straat. De CRSD komt op voor alle inwoners in alle wijken die beperkingen ervaren in het dagelijks leven omdat er vaak (onbewust) niet voldoende met hen rekening wordt gehouden.

VN-verdrag

Conform het VN Verdrag Handicap, dat Nederland in 2016 heeft geratificeerd, hebben overheden de verplichting de toegankelijkheid en inclusiviteit van alle inwoners te beschermen en faciliteren. Het verdrag moet mogelijk maken dat mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Sinds de ratificatie in 2016 is er nog te weinig verbeterd, vinden zowel het College voor de Rechten van de Mens als belangenorganisaties.

Wij vinden dat mensen met een beperking niet gehandicapt zijn vanwege hun beperking, maar vanwege beperkingen die de samenleving hen oplegt. Als je de maatschappij toegankelijker maakt, dan zijn mensen met een beperking niet gehandicapt. Bovendien neemt de doelgroep - mede als gevolg van de dubbele vergrijzing - in de komende decennia nog enorm toe. De CRSD wil zich zeker niet over alle fysieke plannen in Eindhoven buigen. De CRSD is alleen geïnteresseerd in plannen in het fysiek domein die raakvlak hebben met de Eindhovense inclusie-agenda met als aandachtspunten mobiliteit, bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Handboek Toegankelijkheid

In het Masterplan mobiliteit 2050 en de daaronder liggende uitvoeringsplannen wordt uitgegaan van de richtlijnen toegankelijkheid zoals beschreven in het Handboek Toegankelijkheid Openbare Ruimte. Dit jaar wordt dit handboek geëvalueerd en op basis van die evaluaties wordt het handboek aangepast. Tegen de tijd dat de plannen worden uitgevoerd, geldt het nieuwe Handboek. De gemeente heeft aan ons aangegeven dat het nieuwe handboek langs alle plannen wordt gelegd en dat de plannen worden uitgevoerd volgens de normen van het nieuwe Handboek Toegankelijkheid.

Advies aan de wethouder

Samenvattend geven wij het volgende advies:

- Positioneer de CRSD (wat ons betreft kan dat samen met Eindhoven Toegankelijk) bij de verdere uitwerking van de plannen zodanig dat er sprake is van permanent overleg voor de fysieke sector.
- Hierbij is het uitgangspunt het VN-verdrag handicap, de Eindhovense inclusie-agenda en het Handboek Toegankelijkheid.
- Wijs ten behoeve van dit overleg een vast aanspreekpunt aan bij deze sector.
- Hanteer voor onze adviezen aan het fysieke domein dezelfde (ambtelijke en bestuurlijke) reactietermijnen als die bij het sociaal domein gebruikelijk zijn.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl

Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,

Bijlage 20

EINDHOVEN

Clëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Onderwerp : Brief aan de wethouder mbt termijnoverschrijdingen in 2025

Datum : 9 december 2025

Inleiding

Met de wethouder is medio dit jaar besproken dat wij een overzicht zullen aanleveren waarin wordt aangegeven welke dossiers van 2025 te laat zijn aangeleverd (waardoor wij te weinig tijd hadden om te gedegen te reageren) en welke op welke adviezen te laat door het college is gereageerd (waardoor wij twijfels krijgen of ons advies serieus genomen wordt).

1. Advies Toezicht en kwaliteit

- Betreft een ongevraagd advies met een zeer lange looptijd van meer dan 2 jaar
- Reacties ambtelijk/bestuurlijk waren niet adequaat en veel te laat
- Proces is onlangs weer opgepakt
- CRSD heeft op 9 december een advies vastgesteld waarin alle eerdere documenten verwerkt zijn en waarin het college om een reactie wordt gevraagd

2. Advies ICT ten behoeve van CRSD

- Betreft een langdurige kwestie met een looptijd van bijna 1,5 jaar
- Meerdere keren door CRSD aan de bel getrokken (brieven, advies, gesprekken)
- Veel te lang moeten wachten op adequate oplossing
- Apparatuur is inmiddels geleverd maar licenties is nog punt van aandacht

3. Advies Samenwonen op proef

- Advies aangeleverd op 26 november 2024
- Reactie college op 15 maart 2025
- Veel te late reactie van het college

4. Advies Ontwikkelingsagenda Koers Sociaal (2)040

- Gemeld door ons in het advies dat we te weinig tijd kregen voor advies op de nota
- Gevraagd advies aangeleverd op 25 maart 2025
- Reactie college op 1 juli 2025
- Veel te late reactie van het college

5. Advies Buurtontmoeting

- Gemeld in het advies dat we te weinig tijd hebben gekregen voor advies op de nota
- Gevraagd advies aangeleverd op 4 februari 2025
- Reactie college op 1 juli 2025
- Veel te late reactie van het college

6. Advies Meedoenbijdrage

- Ongevraagd advies op 8 juli 2025 verzonden

- Op 8 december reactie van het college ontvangen
- Veel te late reactie van het college

7. Advies Mobiliteit

- Ongevraagd advies op 8 juli 2025 verzonden
- Reactie van het college ontvangen op 10 november 2025
- Veel te late reactie

8. Primaat verhuizen

- Gevraagd ambtelijk advies op 23 september gegeven. Er zat veel druk op omdat we tijdig moesten adviseren.
- Niets meer vernomen daarna.

9. Digitaal parkeren voor mensen met handicap

- Op 13 mei 2025 ambtelijk advies gegeven, na meerdere keren aandringen van onze zijde pas reactie gekregen op 23 september.
- Op 21 oktober 2025 op ambtelijk verzoek op een vragenlijst gereageerd maar nog geen reactie gekregen.

10. Voortijdig schoolverlaten

- Op 7 oktober advies gegeven
- Geen reactie op ontvangen

Opmerkingen/conclusies van de CRSD

- Veel beter communiceren als iets niet lukt
- Ook aangeven dat je ons bericht ontvangen hebt en wanneer je denkt er antwoord op te hebben.
- Vanuit de ambtelijke organisatie begrijpen wij dat de reactietermijn van 4 weken voor het college te krap is en dat 6 weken reëler is.
- Het college heeft dat echter wel in haar eigen verordening opgenomen.
- Bij (dreigende) termijnoverschrijding (ambtelijk dan wel bestuurlijk) moet altijd actief naar ons gecommuniceerd worden.
- Nogmaals het verzoek om een kwartaalplanning van de dossiers die we kunnen verwachten en een jaarplanning van de onderwerpen die aan bod gaan komen.

Wij zien de reactie van de wethouder graag tegemoet.

De Cliëntenraad Sociaal Domein Eindhoven

Leden van de Cliëntenraad staan vermeld op de website: www.crsdeindhoven.nl
 Onafhankelijk voorzitter is Ab Czech (06 2000 4451) en ambtelijk secretaris is Annemiek Schulten
 Cliëntenraad sociaal domein, Postbus 90.150, 5600 RB Eindhoven, secretariaat_crsd@eindhoven.nl,